

Ұш қонақ

Әдебиет – ардың ісі

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ӘДЕБИЕТ, МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ ӨНЕР ГАЗЕТІ

Газет 2010 жылдың 19 наурызынан шыға бастады www.ush-konyr.kz №12 (583) 25 НАУРЫЗ 2022 жыл

ҚАЗАЛЫЛЫҚТАР ҰЛЫСТЫҢ ҰЛЫ КҮНІН ТОЙЛАДЫ

Бүгін тамыры терең, тарихы кенен – Қазалы ауданының тұрғындары Ұлыстың ұлы күні – Наурыз мерекесін көтеріңкі көңіл күйде қарсы алды.

Аудан орталығы – Әйтеке би кенті мен Қазалы қаласында тігілген киіз үйлер ерекше сәнділігімен көз тартады. Тұрғындар үстеріне ұлттық киімдерін киіп, бір-бірімен ыстық ықыласпен көрісуде. Өзара ізгі тілектерін айтып, кездескен адамға жақсы ниеттерін білдіріп жатқан олардың қай-қайсысының да осы күнді асыға күткені байқалады.

Мерекелік шаралар Қазалы қаласынан бастау алды. Орталық алаңға жиылған тұрғындарды аудан әкімі Мұхтар Оразбаев мерекемен құттықтап, ізгі тілегін жеткізді.

Қалалық мәдениет үйінің өнерпаздары әннен шашу шашып, көпшілікке мерекелік көңіл күй сыйла-

ды. Мерекеге келген халық орталық алаңға тігілген киіз үйлерден Наурызкөжеден ауыз тиіп, бір-біріне жылы лебіздерін білдіріп жатты.

Бас шара Әйтеке би кентіндегі Орталық алаңда өтті. Мұнда 9 ақшаңқан киіз үй тігілді. Мерекелік шараны тамашалауға келгендер бауырсақ пен наурыз көжеден ауыз тиді.

Аудан әкімі Мұхтар Оразбаев ең алдымен ардагерлермен бірге Қ.Пірімов көшесінің бойына көшет отырғызды.

Мұнан соң аудан басшысы Мұхтар Әуесұлы құрметті қонақтармен бірге Орталық алаңда орналасқан көрмелермен танысты. Көрмелерде қазақтың ұлттық салт-дәстүрлері мен ойындары, қолөнер және тағы басқа дүниелері көрсетілді. Сондай бір сәтте аудан әкімі Мұхтар Оразбаев аяғын тәй-тәй басқан бүлдіршіннің тұсауын кесіп, алдағы өміріне сәтті қадам тіледі.

Орталық алаңдағы шара «Қара жорға» биімен басталды. Үстеріне қазақтың ұлттық киімдерін киген 100 қыз бен жігітке халық риза болып, зор қошемет көрсетті.

Аудан әкімі Мұхтар Оразбаев қазалылықтар мен қонақтарды Наурыз мерекесімен құттықтады. – Жаңару мен жасампаздықтың, ырыс пен берекенің арқауы Ұлыстың ұлы күні – Наурыз мейрамы құтты болсын! Тарихи тамыры тереңге бойлаған Өз Наурыз дана халқымызда қай кезде де еңсесі биік елдіктің, іргесі сәгілмес бірліктің, ырыс пен ынтымақтастықтың мерекесі болып есептеледі. Бұл – күн мен түн теңеліп, мал төлдеп, елдің аузы аққа тиетін, жер бетіне шаттық орнайтын күн.

Бірлік пен ынтымаққа, адамгершілік пен имандылыққа үндейтін Наурыз мейрамы отанымызға береке, халқымызға игілік, мемлекетімізге молшылық, әрбір шаңыраққа бақыт пен шаттық әкелсін. Еліміз аман, жұртымыз тыныш болсын. Ақ мол болсын! Баршамызға Наурыз мерекесі құтты болсын, – деді аудан басшысы Мұхтар Әуесұлы.

Бұдан кейін сахна төріне шыққан аудан өнерпаздары мың бұрала би билеп, әуелете ән шырқап, жиналған жұртшылыққа мерекелік көңіл күй сыйлады.

НАУРЫЗ ТОЙЫ – МЕРЕКЕМ, САЛТ-ДӘСТҮРІМ – БЕРЕКЕМ

Алматы қаласы Орталықтандырылған кітапхана жүйесі №4 кітапхана-бөлімшесінде Ұлыстың Ұлы күні Наурыз мерекесіне арналған «Наурыз тойы – мерекем, салт-дәстүрім берекем» атты мерекелік әдеби-сазды қонақжай ұйымдастырылды.

Наурыз – бақыттың бастамасы, жаңару мен жақсылықтың жаршысы, ырыс пен берекенің арқауы. Нұрлы Наурыз келгенде Самарқанның көк тасы еріп, көктемнің жылы шуағымен туған жер төсінде әуелеп ұшқан құстар әуені Ұлыстың Ұлы күнін паш етіп, жер дүниеге бейбітшілік дарытып, құт-береке әкеледі.

Бұл мерекелік мәдени іс-шараға Алатау ауданы Ардагерлер кеңесі төрағасының орынбасары Сағатұлла Үсенбайұлы, Қазақстан Республикасының Еңбек сіңірген қайраткері, ұлағатты ұстаз Гүлшара Есетқызы, жазушы, «Әдеби Азия» Халықаралық әдеби байқауының жүлдегері Бақыт Мерекенова, ақын Ғұсман Елеуұлы Жандыбаев және Республикалық «Үш қоңыр» газетінің бас редакторы Болат Батыр, сонымен бірге кітапхананың тұрақты серіктестері, дарынды жастар қатысты.

Жалғасы 5-бетте

ҰЛТ ӨНЕРІН
ҰЛЫҚТАУШЫ

4-бет

ТАЛАНТ
АРМАНҒА
БАҒЫНАДЫ

5-бет

КЕК

6-бет

АСЫЛ
АНА

7-бет

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫНЫҢ ӨМІРІ МЕН ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ ҚЫЗМЕТІ

Шығыс Қазақстан облысы, Үржар аудандық орталық кітапханасында Алаштан туған асыл азамат, қазақ халқының мақтанышы, ғалым, ағартушы, қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсынұлының 150 жылдық мерейтойына арналған «Ахмет Байтұрсынұлының өмірі мен қоғамдық- саяси қызметі» атты әдеби кеш өтті.

Әдеби кештің қонағы болып ақын, облыстық жазба ақындар мүшәйрасының жеңімпазы, «Үздік ақын» аталымының иегері Алмахан Мұхаметқалиқызы Ғабдуллина, аудандық мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің басшысы Жанат Заманбекқызы Андасова, кітапхана қызметкерлері, ұстаздар мен оқушылар қатысты. Кеш барысында Бауыржан Момышұлы атындағы орта мектеп оқушыларының қатысуымен ғалымның өмірі мен шығармашылығына арналған бейне көрсетілім

және «Қасқыр мен қозы» мысалынан көрініс көрсетіліп, өлеңдерін мәнерлеп оқып, кітап көрмесіне ғылыми мақалаларына шолу жасалынды. Әдеби кеш соңында Алмахан Мұхаметқалиқызы: «Бүтін бір қазақ елінің мақтанышы Абай Құнанбайұлының ақындығын тұңғығы терең мұхитпен тең десек артық айтқан емес. Нәзік жанды лирик, көркемсөздің шебері, ойшыл дара ақын. Бүгінгі алмағайып заманда жастарға жол көрсетер бағдаршам- абайтану ілімі болуы керек және болашаққа Абайды оқу арқылы жетуге тиіспіз»- деп сөзін қорытындылап, қатысушыларға ризашылығын білдірді.

Райгуль Базарбаева
Шығыс Қазақстан облысы,
Үржар аудандық орталық
кітапханасының директоры

АНАММЕН ӘЛЕМ ӘДЕМІ

Көңілімізге көктем шуағындай сезіммен нұр құйып, көтеріңкі көңіл күй сыйлап тағы да нәзік жандылар үшін ерекше мерекенің бірі. Олай болатын себебі, ерекше ыстық сезімге, алғысқа, құрметке бөленетін шақ. Осындай кең дүниенің өзі де аналарымызбен ажарлы екенін білеміз. Ақ жаулықты аналарымызға өлең арнамаған ақын, ән арнамаған сазгер жоқ. Ана бір қолымен бесік тербетсе, екінші қолымен әлем тербетеді.

Абзал аналарымыз бен қырымыз қыздарымыздың құрметіне Нұрпейіс Байғанин атындағы облыстық балалар кітапханасында «Анаммен әлем әдемі...» атты мерекелік шара өткен болатын. Шараға Ақтөбе өңірінен шыққан Раушан Нұрлыбайқызы қатысып, шеберлік сағатын өткізу арқылы қыз балалардың қолөнерге деген

қызығушылықтарын арттырды. 4 сынып оқушыларын өз қолөнерімен жақынырақ таныстырды. Шара барысында «Дарынды» шығармашылық орталығының өнерпазы Ислам Сағындықов аналарға арнап ән шырқаса, «Ақбөбек» білім беру орталығының 4 сынып оқушылары және бейне таспалар арқылы Заречный мектеп бала-бақша кешені аналарға арнап өлеңдер оқыды. Шараға «Әлемді тербеткен - Ана» атты кітап көрмесі ұйымдастырылды. Оқырмандар назарына «Ұлы Даланың Ұлы Қыздары», «Қазақ тарихындағы әйелдер», «Нарқыз», «Әлия », «Біздің мерекелер», т.б көптеген кітаптар ұсынылды.

Ақниет Көшербайқызы
Нұрпейіс Байғанин атындағы
Ақтөбе облыстық балалар
кітапханасының кітапханашысы

ҰЛТ ҰСТАЗЫ ҚАЛЫПТАСТЫРҒАН ҰЛТТЫҚ БОЛМЫС

Басынан сан-қилы заман өткен халқымыздың тарихында шешуші рөл атқарған тұлғалар есімі жетерлік. Сондай ұлылардың бірі және бірегейі – Ахмет Байтұрсынұлы. ХХ ғасырдың басында қазақ елінің қоғамдық-саяси, мәдени, әбеди, ғылыми өміріне белсене араласып, өнімді еңбек еткен Ахметтің мұрасы тәуелсіздікпен бірге туған елімен қайта табысты. Қайраткер соқтықпалы-соқпақты жолдан өтіп, сол заманғы үкіметтің талай қудалауына ұшыраса да «қайткенде қазақтың көзін ашып, сауаттандырамын» деп, қара басын тауға да, тасқа да соқты.

Ұлт-азаттық қозғалысының жетекшілерінің бірі, қазақ тіл білімі мен әдебиеттану ғылымының негізін салушы, ұлттық жазудың қоғам жағдайын жақсарту, бір басына жүз мамандық берілген тағылымды тұлға өмірі қай-қайсысымызды болмасын бей-жай қалдырмасы анық. Десе де, болашақ филолог, ұрпақ тәрбиелейтін ұстаз ретінде Ахмет Байтұрсынұлының осы бір мұғалімдік, ағартушылық жолындағы еңбегіне аңсарым ерекше ауды. Ол бұл жолды өзінің азаматтық міндеті, дүниетанымының негізі деп санаған. Бұл ұлттық сананы көтерудің, өз сөзімен айтсақ, қазақты «өзге жұрттар өрге қадам басқанда қатарынан қалыспайтын» халық етіп ілгері бастырудың алғашқы арнасы оқу-ағарту деп білді. Бұл ұстаным әлі күнге дейін өз өзектілігін жойған емес. Қазақтың қалың бұқарасының сауатсыз қараңғылығы рухани дамуының бірден-бір кедергісі екенін бейнелі тілмен, қазақтың намысын жани: «надандық, өнеріміздің ата жолдасымыз болған соң, олжалы жерде үлестен қағылатынымыз, ордалы жерде орыннан қағылатынымыз, жоталы жерде жолдан қағылатынымыз - бәрі надандық кесепаты», - деп ашып айтты. Ағартушылықты насихаттаған өзге қайраткерлерден Ахмет Байтұрсынұлының басты ерекшелігі – ол өнер-білімге шақырумен қатар, нақты іске көшті. Ұлттық болмыстағы оқулықтар жазу мақсатында төл әліпбиімізді түрледі. Газет ісін қолға алып, қазақ даласына өркениетке ұмтылудың қажеттілігін көрсетті. Оқу-ағарту мәселесін талай

мәрте көтеріп, түрлі жолдар ұсынды әрі тұтынды. Ұлттық мектеп ашып, бала оқытты. Міне, бұл – Ахмет Байтұрсынұлының нағыз азаматтық келбетін көрсететін әрі ұрпаққа өнеге болар нақты іс-әрекеттері. Ал, осы сұрлеу – қаншама азап пен тозақ арқылы келегені баршамызға бұл күні тарих деректерінен мәлім. Артында қалған ұрпағына қаншама құнды мұра қалдырғаны көңілге медет. Біздерге, болашақ мұғалімдерге ұлт ұстазының өнегелі жолы қашанда үлгі. Ахмет мұрасын насихаттау – біздің парыз. Ахмет Байтұрсынұлы еңбегінің ұшан-теңіз екенін «Тіл – құрал» оқу-әдістемелік, ғылыми-зерттеу орталығында өндірістік тәжірибеден өту кезінде жете түсіндік.

Тәжірибе барысында тың мәліметтер мен сыры ашылмаған ақпараттарға да қанық болдық. Соның бірі – Ахметтің музыкалық қабілетінің ерекше болғандығы. Ол домбыра, қобыз, қылқобыз, күй-сандық аспаптарында еркін ойнай білген. Александр Затаевичке қазақ әндерін нотаға түсірту үшін домбырада шебер ойнап бергендігі, бұл жөніндегі деректі зерттеушінің «Қазақ халқының мың әні» жинағынан кездестіруге болады.

Түсінгеніміз, әмбебап тұлға Ахмет Байтұрсынұлының еңбектерін ден қойып оқып, шығармашылығына тереңдеген сайын алып тұлғаның даралығы мен даналығына тәнті болатындығымыз. Ең бастысы, ұлт ұстазы қалыптастырған ұлттық болмысымызды саф қалпында сақтау әрі дамыту бүгінгі жастардың, біздің, перзенттік парызымыз екенін ұқтық.

Бізді қуантқаны, университетіміз бен орталықтың жастар біліктілігін арттыруда бірлескен өндірістік тәжірибе алаңқайын жасақтап, жағдай жасауы. Ел келешегі жастарға сенім артқаны, біздің Қазақ әдебиеті және әдебиет рухани құндылық кафедрасындағы оқытушылардың профессорлық құрамының ақыл-кеңестеріне алғысымыз зор.

Қымбат Сатыбалдина,
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ 4-курс студенті

ӨНІМІ МОЛ ӨНДІРІСТІК ТӘЖІРИБЕ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті - еліміздегі және әлемдегі озық университеттердің бірі нәм бірегейі. Жыл сайын университетті бітірген түлектер еліміздегі таңдаулы жұмыс орындарына орналасады. Білім берудің жаңа деңгейі, ұлттық рухани жаңғырулар университеттің білім берудегі ерекшелігін айқындайды. Әсіресе, өндірістік тәжірибеден өту бітіруші түлектер үшін жауапты кезең болып табылады.

Өндірістік тәжірибе - студенттің білімі мен біліктілігін танытатын маңызды кезең. Өйткені, өндірістік тәжірибе біз үшін үйрену, қарым-қабілетімізді шыңдау және мамандығымыз бойынша игеріп жатқан білімімізді арттыра түсетін нағыз жұмыс алаңы болды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті филология факультеті, қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының бітіруші түлектері биылғы жылдың өндірістік тәжірибесін Алматы қаласындағы Ахмет Байтұрсынұлы «Тіл-құрал» оқу-әдістемелік, ғылыми-зерттеу орталығында өтті. Тәжірибе жұмысының мақсаты - студенттің әдеби-ғылыми мәтіндермен жұмыс істеу құзыреттілігін және түрлі деректерді сараптау қабілеттілігін арттыру. Алаш зиялысы, ғалым, ұстаз, әдіскер Ахмет Байтұрсынұлы атындағы орталықта өндірістік тәжірибеден өту біз үшін үлкен мәртебе екенін ескерсек, жауапкершілік пен атқарылар жұмысқа деген ізгі ниет өндірістік тәжірибенің нәтижелі өтуіне септігін тигізді.

Алғашқы күннен-ақ «Тіл-құрал» орталығының жетекшісі, ұстаз- ғалым Райхан Сахыбекқызы біздің өндірістік тәжірибеміздің дұрыс ұйымдастырылуына жауапкершілікпен қарап, ғылыми-электрондық деректер қорымен, мұрағатпен және әр жылдардағы басылым тігінділерімен тиянақты жұмыс істеуді үйретуден жалықпады. Біздің ойымызша, қазіргі өзекті мәселелердің бірі: әдіскер-ғалымның оқу-әдістемелік құралдарының, оқулықтарының бүгінгі күн тұрғысынан зерделеп, қазіргі кезеңмен сабақтастығын

салыстыра-салғастыра зерттеу.

Сондай-ақ, жуықта ғана алғашқы қойылым болған «Ахмет-Ұлт ұстазы» тоғысқан тағдырларына ерекше бір мәселеге назар аударайық. Сол тоғысқан тағдырларына Ахмет Байтұрсынұлының түрмеде қиындықпен жазған «Мәдениет тарихы» еңбегінің жазылғанын және оның басылмай қалғанын білдік. Осы өндірістік тәжірибе қарсаңында авторларының көрермендерге берген «сілтемесі» болған секілді. Бізді де осы мәселе ойландырды. Демек, бұл шындық. Осы өндірістік тәжірибе қарсаңында шыққан тоғысқан тағдырларына болғандықтан осы оймен түрлі деректерді қарастырдық. Ахаң мұрасының, қолды болған еңбектерінің ортамызға оралғаны талай олқылығымыздың орнын толтырар еді деген ойдамыз. Тәжірибе барысында құрастыру құралдары сөздіктермен, түрлі дереккөздермен жұмыс істеу барысында Райхан Сахыбекқызының үнемі қолдауын сезініп отырдық.

Өндірістік тәжірибедегі уақытымыз ғылыми-әдістемелік материалдарды жіті қараған, ізденген және Ахмет Байтұрсынұлының ғылыми-әдеби мұрасын жан-жақты зерделеген сәттерге толы болды. Әсіресе, ғалымның еңбектері туралы жазылған ғаламтордағы, мерзімді басылымдардағы мақалаларды жинақтап, көптеген деректерді саралап, жүйеленген кезіміз тәжірибедегі жауапты кезең айтсақ, қателескеніміз емес. Сондықтан да осы тәжірибе кезеңі біз үшін, біздің мамандығымыз үшін нәтижелі кезең болды деп есептейміз.

Дана Алхам
әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университетінің
филология факультетінің
4-курс студенті

Шоқан Шортанбай
әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті
аға оқытушы, тәжірибе жетекшісі

Нұрпейіс Байғанин

Туған өлке-адам баласы кең дүниенің есігін айқара ашып өмірге келген, бізге дейін сан түрлі ұлы азаматтардың кіндік қаны мен маңдай тері тамған құтты мекен. Аяулы ананың әлдіі, алғашқы тәй-тәй басқан қадамдар - әр адамның қымбатты кезеңдері. Дүниенің ең құдіреттісі ана болса, ауылда - барлық халықтың анасы, тіршіліктің нәрі. Сондықтан да ет пен сүйектен жаратылған жаратылыс иелері өз туған мекенін шексіз сүйетіні, оған деген махаббатының мөлдір екендігі сөзсіз белгілі.

Көз тартар көркем табиғатымен, жаны жайсаң тұрғындарымен ерекшеленетін Байғанин ауданының мен үшін орны бөлек. Байғанин ауданы-қойнауы құт, тарихы терең, қаймағы бұзылмаған, елдің шетінде, желдің өтінде орналасқан өңірлердің бірі. Байғанин ауданының әкімшілік – территориялық жағынан жеке құрылым ретінде аталуы 1928 жылдан басталады. Бұған дейін Адай округінің құрамында болып келген бұл өңірдің өмірге келуінің өзіндік оқиғасы бар. 1928 жылдың тамыз айында Терісаққан сайының бойында 12 болыстың өкілдері қатысқан жиналыс болады. Бұл жиналысты Адай ауылдық (Ойыл) атқару комитетінің төрағасы Сауытбай Масатов ашып, басшылық еткен. Осы үлкен бас қосуда аудандық атқару комитетінің төрағасы болып Шыманов деген азамат, ал оның хатшысы болып Жалмағанбетов Айтжан деген тұрғылықты жердің өкілі сайланады. Ол кезде партия мүшелерінің өте аз болуына байланысты партия ұясы құрылады да, Сәлменов деген коммунист осы ұяның хатшысы болып сайланады. Ауданның құрылуы жөніндегі жоғарыдағы дерек ресми құжаттардан алшақ кетпейтін сияқты. Олай дейтін себебіміз: 2001 жылы басылып шыққан

ТУҒАН ӨЛКЕ

(Әсеп)

лықсып кетпеуін қамтамасыз етудің алдын ала ойластырылған бір шарасы да болуы мүмкін. Қалай дегенмен де бұл атау 1940 жылға дейін өзінің ұйымдастырушылық рөлін ойдағыдай атқара білді. Он жылдан астам уақыт ішінде аудан көлемінде партиялық ықпал нығайып, ауылдық кеңестердің жұмысы күшейді, күш көрсету органдары жүйесі қалыптасты. Демек, ауданның атауын бір рудың атында қалдыра беруді билік басындағылардың

Бәкір Тәжібаев

«партия саясатына қайшы» деп тұжырым жасауына толық негіз бар. Ақ дегені алғыс, қара дегені қарғыс болып шыға келетін өктем идеология аудан атауын оп – оңай өзгерте салады. Атақ – даңқы дүрілдеп тұрған халық ақыны Нұрпейіс Байғаниннің есімі ауданымызға берілуінің ықтимал қисыны осылай болса керек.

Жайдары жандары, өзені мен бұлағы, кең жазыққа ие байтақ даласы, бәрі-бәрі маған ерекше ыстық,тым қымбат. Осындай құтты мекенде менің ой-санам қалыптасып, болашағымның берік іргетасы қаланды. Алғаш дүние есігін осы жерде айқара ашып, жарқын болашақ өмірге де осы жерде аяқ бастым. Алғашқы сезген иісім де осы

табиғаттың шебер суретші екеніне көз жеткізесіз. Оған дәлел ретінде Ақбота-Сәңкібай, Ақтолағай үстіртін айта кетсем артық емес. Алайда табиғат ананың осындай шебер туындылары туралы көпшілік біле бермейді. Ол – Ақбота-Сәңкібай шоқысы. Ақтөбе облысының Байғанин ауданында орналасқан. Табиғаттың таңғажайып ескерткіші Жем өзені жағынан мен мұңдалап, алыстан әппақ болып көрініп тұрады. Жанына жақындап қарасаң, шоқы табиғаттың өзі қолмен салған туынды секілді. Қатпар-қатпар жота еріксіз баурайды. Алдынан қарағанда бүрмелі көйлек киген сұлуды көргендей боласыз. Тау жотасындағы сызаттар, жауын-шашын «салған» өрнектер, бейне бір шахмат тақтасын елестеді. Айналасы тегіс жазық. Жерден тік шығып тұрған таудың қайдан, қалай пайда болғаны – табиғаттың жұмбағы. Ал халық аузында жүрген тарихына үңілсек...

17 ғасырда өмір сүрген Сәңкібай батыр өзінің Әбілқайыр ханға есебін беруге кеткен кезде еліне шау шабады. Сол кезде Ақбота апамыз, Сәңкібай батырдың қызы 18 жасқа келіп, бұлаңдап, бой жетіп отырған шағы екен. Әкесі Сәңкібай батыр елден сарап шегіп кеткен уақытта тосыннан келген жауға ерлерше киініп, елдегі ағ, айын-тума, малшы-жалшыны жинап, қол бастап, жауға қарсы шабады. Барымталаған малды, қиянат көрсеткен елді құтқарғанымен, Ақбота апамыз осы жерде қаза табады. Қызының ержүректігіне, қаһармандығына риза болған әкесі Ақбота қызының мүрдесін осы адам аяғы баспасын, мал аяғы баспасын деп осы жотаның ең басына биік шыңына жерлеген екен.

Атырау және Ақтөбе облыстарының шекарасында орналасқан борлы үстірті бір кездерде теңіз түбі болатын. Сондықтан да, дәл осы жерлерде тасқа айналған ұлулардың, кораллдардың, теңіз кірпілерінің және басқа ондаған миллион жыл бұрын тіршілік еткен теңіз фаунасының өкілдерінің көптеген мөлшерін табуға болады. Ежелгі акулалардың тістері, ихтиозаврлар мен динозаврлардың сүйектері мен тістері, бүгінгі күні табиғатқа беймәлім өсімдіктердің қалдықтары, тасқа айналған ағаштар – бұл сан алуандықты тізбектеп өту мүмкін емес. Бір уақытта мұнда, шындығында, тіршілік тасып, дамып жатқан. Ал қазір, Ақтолағай даласы – адам аяғы баспайтын иесіз көрініс қана, тек шөлді және сортаң топырақты ұшыра соққан жел мен арасынан кей жерлерден өсімді мен күннен қорғайтын көлеңкелі орын табуға болатын таңданарлық тұрпаттағы аққарлы жартастарды байқауға болады. Ақбота-Сәңкібай, Ақтолағай, Алтай батыр Аққұмы... Байғанин ауданының кереметтерін тізбектесек, осылай жалғаса береді. Тарихы бай өлкеге келушілер өте көп. Әсіресе, шетелдік туристердің қызығушылығы үлкен. Мұндай қасиетті мекенде өмір кешіп жатқан әрбір адам

Сағи Жиенбаев

өзін шексіз бақытты сезінері сөзсіз.

Қасиетті, туған өлкем! Өне бойымдағы барлық жақсы қасиеттерім үшін мен саған қарыздармын, қайсарлық пен қажырлықты асау желің үйретсе, жомарттық пен ақ көңілділікті сылдырап аққан мөлдір бұлағыңнан үйрендім.

Бұл аймаққа қатысты «тектілер түлеген топырақ» деген тіркес жиі айтылады. Айтса-айтқандай, бұл жерде Сақтаған Бәйішев, Бәкір Тәжібаев, Сағи Жиенбаев, Есенбай Дүйсенбай, Өтежан Нұрғалиев, Сәбит Баймолдин, Тобық Жармағамбетов, Қажығали Мұқамбетқалиұлы және Мәди Айымбетов сынды аттары алты алашқа танымал талантты перзенттердің дүниеге келуі тектен-тек

«Ақтөбе энциклопедиясында» Байғанин ауданы туралы берілген мәліметте аудан құрамына Адай – Табын руларынан тұратын 11 болыс кіргені атап көрсетілген. Ал 1932 жылы Ақтөбе облысының құрылғаны баршаға белгілі. Сол кезде облыс көлеміндегі 28 ауданның бірі осы Табын ауданы болған. Демек, Табын ауданы Ақтөбе облысына қосылғанда, аудан құрамындағы 12 болыстың біреуі – Тайсойған – Сағыз болысы басқа құрылымға, нақтылай түссек, қазіргі Қызылқоға ауданының құрамына енген болып шығады.

Ауданға Табын атауының берілуінде де ақылға қонымды заңдылық бар. Бұл – Кіші Жүз өңіріндегі халықтың үлкен бір тайпалық одағын құрайтын Жетіру тайпасының аса ірі тармағы. Бұл ру да Адайлар сияқты көшпелі тұрмыс кешкен. Арал мен Каспий теңіздерінің аралығында көшіп – қонып жүрген. Қысқа қарай Үстірт асып, Маңқыстаудың ойына дейін барады. Асмантай – Матай, Сам секілді құм шағылды, қысы жұмсақ өңірді қоныстанса, көктем туа солтүстікті бетке алып, облысымыздың Елек, Қобда өңірлеріне, Ырғыз даласына дейін жетіп жайлап қайтатын болған. Бір сөзбен айтқанда, тыныс – тіршілігі бір – біріне ұқсас осы екі үлкен рудан тұратын болыстықтар өкілдерінің бас қосуында ауданның атын қалай атасақ екен деген пікірдің сарапқа салынғаны сөзсіз. Бұл кезде Адай округі әлі де өмір сүріп тұрған еді. Сондықтан да жиналыста жаңа құрылымның атын Табын ауданы деп атауға келісілгендігі жөнінде ой түйіндеуге болады. Сонымен бірге бұл мәселенің саяси астары да болуы мүмкін. Алдағы уақытта халықты отырықшылыққа бейімдеу, ұжымдық шаруашылықтар құру мақсаты күн тәртібіне қойыла бастаған еді. Бүкіл Доңытау, Оймауыт, Үстірт өңірін мекен ететін табын руын үкіметтің құзырына көндірудің, олардың әрі қарай

болмаса керек. Баршаға белгілі осындай өнерлі, рухани бай адамдар мекендеген киелі мекенде қаншама ақын-жазушылар туып өсіп, қаншама ақын-жазушылар киелі өлкені ән-жырына қосып, шығармаларында тілге тиек етті. Жергілікті ақын-жазушылар өз шығармаларында туған жерінің табиғатының әсемдігін, жұртының шексіз мейірімділігін, түрлі байлықтарын жан-жақты баяндап, суреттей білді. Олар туған жерінің дала төсінен шабыт ала отырып көркем туындыларын дүниеге әкелді. Көркемдігі шексіз табиғат сыйлаған шабыт олардың өзіндік даңғыл дара жолын салуына зор ықпал етті.

Сонымен қатар ауданымызда мәдениет үйі, кітапхана жүйесі, шығармашылық орталығы, бірнеше мектеп-гимназиялар, саябақтар толықтай жұмыс жасап, өлкеміздің көркін одан әрі аша түскен. Еліміз бойынша атап өтілетін барлық мерекелік шаралар жоғары деңгейде өткізіледі. Оған аудан жастары белсене қатысып, өз үлестерін толықтай қосауына мүмкіндіктер жеткілікті.

Иә, Туған жер жайлы сөз қозғағанда айтуға сөз жетпес. Оның әдемілігін, әсемдігін сөзбен айтып жеткізу өсте мүмкін емес. Алыс кетіп сәл жырақта-саң жүрегің туған жерді аңсап, туған жерім деп тудайды. Мен осындай керемет өлкеде туғанымды, тұлымым желбіреп кең далада еркін, еркелеп өскенімді, осындай ғажап мекенде өмір сүретінімді мақтан етемін.

Жадыра
Ақерке
Сағындықызы

7 қарашада, 1999 жылы
Ақтөбе облысы,
Байғанин ауданында дүниеге келген.
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік
университеті Филология факультеті
4-курс студенті

ҰЛТ ӨНЕРІН ҰЛЫҚТАУШЫ

«Өмірде екі байлық бар: білім, өнер». Өнер туралы сөз ететін болсақ, алдымен әрбір халықтың дәстүрлі қолөнері ойға оралады. Өрине бұл айтпаса да түсінікті. «Өнер-таусылмас азық, жұтамас байлық». Әрбір ұлттың өзіндік ұлттық құндылығы мен өнерін сақтамаған ұлт өкілдері ұлт ретінде жойылып кетеді.

Осындай тамаша өнер түрін жасап қана қоймай бүгінгі күнде Қазақстанның барлық өңірінде шәкірттері бар, шәкірт тәрбиелеп, ұлттық өнерімізді ұлықтап жүрген Гүлбаршын шебер жайлы сөз етпекпіз.

Кәсібін нәсіпке айналдырғанына да біраз жыл болған. Қолөнер-қол, көз бен қиялдың ұжымдасқан еңбегі десек ерлі-зайыпты Матниязовтар әулетінің қазақ ұлттық қолөнерінде қалыптасқан өзіндік сара жолы, өзгеше стилі, дара қолтаңбасы қалыптасқан. Дарынды жанұяның халыққа берер пайдасы, үлгі енегесі көп. Отбасы мүшелерінің қолынан шыққан қайталанбас туындылар әлі талай отбасына қуаныш сыйлары сөзсіз. Гүлбаршынның қолынан шыққан әсем туындылары тек қазақстандықтарға ғана емес алыс-жақын шет елдіктерге де таныс, Франция, Германия, Англия, АҚШ, Түркия елдерінің қазақтың қолөнерін, оның ішінде таза киіз бұйымдарынан оюлап жасалған бұйымдарын ұнататын азаматтар мен азаматшалары сатып алған екен. Ең қызығы біздің елде сұранысқа ие болмай жүрген киізден жасалған тамаша бұйымдарға шет елде сұраныс көп екен.

Гүлбаршынның шәкірттері бүгінгі күнде Қазақстан бойынша Орал, Ақтау, Атырау, Ақтөбе, Түркістан облысы, Шымкент, Алматы обл, Алматы қаласы, Қарағанды облысы, Қарағанды қаласы, Елордада Бибігүл, Ақмола облысынан Маржан, Қарағанды облысынан Шынар, Түркістан облысынан Нұрбибі, Алматы облысынан Айгүл, Алматы қаласынан Жанар, Ақтау қаласынан Жұлдызай, Атырау қаласынан Майра, Орал облысынан Сандұғаш, Павлодар облысынан Мәлике ханымдар өз кәсіптерін ашып, өнім шығарып шеберліктерін шындап кәсібінің арқасында нәсібін тауып жүрген жайы бар.

Бүгін осындай шебердің және оның шәкірттерінің әсем туындыларын біздің Қарағанды облыстық бейнелеу өнері музейінде халық назарына ұсынудың тамаша сәті түсіп тұр.

Бұл көрмені ұйымдастыру жайлы былтыр 2021 жылы Қарағанды облысында «Сарыарқаның көшпелі мәдениеті» атты ауқымды үлкен көрмелер өткен болатын, сол көрме барысында Қарағанды облысына қарасты қалалар мен аудандарды аралап жүріп Осакаровка ауданына да кезек келді. Мен өзім сол шараға қазылар алқасының мүшесі болдым. Көрме ететін орынға жеткен бетте бірнеше ақшақан әсем киіз үйлер тігүлі тұр екен соның ішінде бір киіз үй осы қолөнер шеберлеріне арналған еді киіз үйге кірген бетте Гүлбаршынның туындылары көзіме оттай басылды, Гүлбаршынмен әңгімелесе келе ол кісінің көрмесі Қазақстанның барлық қаласында болғандығын Қарағанды облысының шебері бола тұра, облыс орталығында ешқашан көрмесі болмағанын естіп, бұл олқылықтың орнын толтыру керек деген ой түйдім, сөйтіп биылғы 2022 жылдың Наурыз айында Гүлбаршын шебердің қолынан шыққан киізден жасалған көркем туындылары мен қазақтың ұлттық киімдерімен тамаша көрме ұйымдастыруды қолға алдық. Бұл көрмеде тек Гүлбаршынның ғана емес сонымен қатар шәкірттері Түркістан Облысы, Мақтаарал ауданы, Абай ауылынан Нұрбибі Омарова, Қарағанды облысы, Приозерск қаласынан Шынар Жүсіпова, Нұр-Сұлтан қаласынан Бибігүл Карденова, Павлодар облысы, Май ауданы, Көкөтебе аулынан Нахипова Малика Нұланқызы, Қосшы қаласынан Ибраева Маржан шеберлердің туындыларын көріп тамашалай аласыздар.

-Тігін тігіп, киіз басу менің сүйікті ісім, Адам сүйікті ісімен айналысса ғана жетістікке жетеді. (Шағын шеберханамда бүгінгі күнде осы іске 80 нен аса шәкірт тәрбиеледім). Бізде тігілген қазақтың ұлттық киімдері шетел асыл жатыр. Бұл-біз үшін үлкен жетістік. Былтырғы жылы ғана АҚШ әншісі Жемене хабарласып осы жүннен көйлек тігіп беруімді өтінді бір аптаның ішінде көйлегін дайындап бердім.

Қазақтың мәдениеті мен рухани байлығын танытатын өнердің бірі, тігіншілік. Қазір де қазақ халқының дәстүрлі өнерін кәсіпке айналдырып, кәсібінің

нәсібін көріп отырған жандар көп. Солардың бірі Гүлбаршын ханым.

- Матниязова Гүлбаршын Зайытжанқызы 1979 жылы 8 маусымда Өзбекстан республикасында дүниеге келген. Қазақ халқының жүннен, киізден ұлттық бұйымдар жасау шебер – мұғалім. Халықаралық Қолөнершілер Одағының мүшесі, Халықаралық қазақ шығармашылық бірлестігінің «Ұлт мақтанышы» медалінің иегері. Шымкент педагогикалық университетінің студенті. Қазақстан Қолөнер шеберлерінің «Ұлы дала жәрмеңкесі» атты көрме жәрмеңкесінің дипломанты. Қазақстан Республикасы мәдениет министрлігінің Құрмет Грамотасы, Қазақстан Республикасы ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің Алғыс хатымен марапатталған. Ресейдің Түмен, Омбы, Өзбекстанның Ташкент қалаларында өткен халықаралық «Ұлттық сән» байқауларының жүлдегері.

- Алғысым шексіз ....

Елімізде кәсіп үйренемін дейтін кез-келген жанды, кәсіпкерлерді заңды құқықтарын барынша қолдап даңғыл жол ашып отыр. Соның айғағы емес пе? Қарағанды облыстық «Атамекен» кәсіпкерлер палатасының адам капиталы бөлім басшысы Оспанова Қарлығаш Асанқызы, Осакаровка аудандық кәсіпкерлер палатасының төрайымы Қарлығаш Шалабаева, аудандық «Атамекен» кәсіпкерлер палатасының төрайымы Ботакөз Сыздықова, Осакаров аудан әкімі Нұркен Сайфиддинұлына Қожанов, Озерное ауыл әкімінің көмегін көріп отырмын.

оның туған баласында да қайбір денсаулық болсын. Баяғыда ата-әжелеріміз 70-80 жастан соң ауыра бастайтын еді. Қазір балаңды туа сала ауруханадан шықпайсың. Бұл химиялық киімдер мен жасанды ас-ауқаттың зардабы. Ресей ғалымдарының зерттеуінше: Аурухана, дәрі-дәрмек, хирург болмаса да қазақ халқының басы ауырмаған, құлағы шуылдамаған, қан тамырлары ұйымаған, миы сағат сияқты істеп, ойы терең, санасы саңлақ, ақылы салқын, балтыры, буындары сыздамаған, ауырмайтын себебі не дейсіз? Киімдері таза табиғи жүн, теріден: ыстықта күн өтпейді, суықта суық өткізбейді, қан қысымын реттеп денеге ауа кіргізіп тұрады. Полиэстерлік синтетика киімдерде денеміз қысылып, организмде қан айналымы дұрыс болмай екінші бірінде қан қысымы көтеріледі. Ал жүн арнайы фабрикада өңделгендіктен қош иісті, үлбіреген мақпалдай жұмсақ.

- Күнделікті интернетте елімізде кәсіп үйретеміз деген бизнес-тренингтер көптеп насихатталып жатады. Мен өз шеберханамды іс жүзінде өз қолыңызбен жасап үйреніп нағыз кәсіпкер болуға машықтанасыз. Ал, біздің халқымыздан жасыратын құпиямыз жоқ. Бәсеке бізге тек шетелдіктер болады. Бұл кәсібі ойға көп қаражатты талап етпейді, әрі жақсы табыс әкеледі. Отбасыңмен туған туыстарыңмен бірлесіп істеуге әрі болашақта ұрпағыңа мұраға қалады. Қолдан жасаған киімдер қымбат оны алуға, ақшамыз жетпейді деген бөтен ойды ұмытып өзіңіз жасап алыңыз.

Гүлбаршын ханым бұл киізден жасалған бұйымдардың қасиетіне тоқтала кетсеңіз:

- Пайдалы қасиеттері: Ауа өткізеді. Су сіңіріп тез келеді. Емдік антибактериялық қасиетке өте бай. Қыста жылы, жазда салқын. Адам бойындағы жағымсыз энергияны жояды. Ультракүлгін сәуле-

Деп, сөз арасында Гүлбаршын кәсібіне қолдау жасап отырған азаматтар мен азаматшаларға өз алғысын да білдірді.

Мақсатым:

«Баршын білек» брендин қалыптастырып, сән әлемінің соңғы жаңалықтарына қазақтың ұлттық оюларымен нақышталған таза табиғи жүннен киім үлгілерін ұсынып киіндіру.

Атажұртқа аяқ басқаннан асқар Алатауы мен қарт Қаратаудың құзар шыңын ақ қар басқан көркем бейнесі, Сарыарқаның сары даласы, Қызылдың құмы, Бетпақдаланың ұшы-қиырсыз жазығы, Каспийдің телегей теңізі, Балқаштың айдын шалқар көлі, көк майса шалғын, сылқ-сылқ күлген сылдыр бұлақ, жанымға шуақ сыйлап, көкірегімді көріп терең демалып, бойымды қуаныш кернеді. Әсіресе, хал-қымыздың музыкасы мен ұлттық киімдерінің тарихы, өткен дәуірдің ұлы тұлғаларының бейнелері ерекше шабыт сыйлады. Атамекеміне, еліме кішкентай болса да қайтсем үлес қосамын деген үмітімді үкілеп білек сыбанып кірісіп кеттім...

Ұлттық бренд ұлттың – ерекшелігі қайталанбас дүние өткеннің өміршеңдігі жахандану заманында жаңғырудың өзегі. Кез-келген елдің ұлттық бренді сол мемлекеттің танылуына, туризмнің артуына сол арқылы ішкі экономикасының дамуына ықпал етеді. Ұлттық өнім өндіретіндер ұлттық бояуы сіңген дүниелерді нарыққа бейімдеп бизнес көзіне айналдырып, орасан табыс тауып жатыр...

Сіздің бұл кәсіппен айналысуыңызға не себеп болды?

- Кішкентайымнан әжемнің тәрбиесінде болып, қазақы болмысты содан меңгердім. Алғаш Қазақстанға көшіп келгенде қайран қалдым. Қазақтың ұлттық бұйымдарын, кішкентай ойыншықтарынан бастап, тойбастар, ұлттық киімдер, ыдыс-аяқтар, қолөнер бұйымдары түгел қазақтар емес өзге ұлттар жасап, өзге елден әкелінеді екен. Бұл өзегімді өртеді.

Қазақ халқының қолөнер бұйымдарын жасау ісі кенже қалып, еліміздегі ауылды жерде жүн мен тері далаға қоқысқа тасталады. Сондықтан елімізде ең артта қалған өндіріс ол – жүн мен теріден жасалатын өнімдер екен. Құдайға шүкір, соңғы жылдары жүз пайыздық табиғи таза жүн мен теріден жасалған қазақы ұлттық өнімдер – ұлттық деңгейден шығып, республика көлемінен асып Еуропа, Америка, Азия, Ресей елдерінде жоғары сұраныспен әлем нарығына тереңдей бойлап барады. Тек қана ұлттық оюлар емес, өзге ұлттардың оюларын, неше алуан гүлдер, жан-жануар суреттерін, табиғат нақыштарын да көркемдеп сала береміз.

-Ұлттық құндылықтарға сәйкес келмейтін, қазақы үлгіден қалдық, қысқа көйлектер менің ұстанымыма жат. Неше түрлі жылтырақтармен көмкерілген көздің жауын алатын жалт-жұлт еткен алуан түрлі маталардың тоқсан пайызы – «полиэстер» деген химиялық қосындылардан (ингредиенттерден) жасанды матада іш киімдерге дейін тіккен соң әйел де

лерден қорғайды. Жүйке жүйесін тыныштандырады. Жараның тез жазылып кетуіне, сынықтың тез бітіуіне әсер етеді. Қуық асты безінің қабынуы, буындарының ауруын, тыныс алу жолдары, жөтелген жұтынған кезде, «түйін», үрлену, сүйек және шеміршектердің қабынуы, қан кету, ішкі түйінінің түсуі, қуяң, қан қысымын қалпына түсіріп, адам картаюын тежейді. Қан айналымын реттейді. Аяқ, буын ауруларына мың дауа. Ауылдағы қой жүнін ешқайда тастамаңыз. Шарф, мойын орағыш, ормал жасауды онлайн сабақта үйретеміз. Егер кімде - кім, текемет басуды, тіпешке, пима, күртеше, куртка, киізден аяқ киімдер, қардиган, пальто, ойыншықтар, сумкалар, кәдесыйлар, жүннен картиналар жасау, қар үйдегі киізін, өрмекпен алаша, кілем тоқуды да үйренеміз дейтіндер маған хабарласса болады.

- Қазақ халқының ұғымында оюлардың атасы аталған өрнек – қошқар мүйіз – молшылықтың, мәңгіліктің, күш құдіреттің белгісі ретінде санамызда орын алған. Барлық жұмысымда осы оюды қолданымын. Жүннен жұқа мата жасап (талдырма), кез-келген көйлек дейсіз бе не жасағыңыз келеді бәрің талдырмадан істеуге болады. Әлемдік нарыққа кіру үшін тек табиғи шикі заттардан жасалған бұй-

ымдар керек. Үнемі шәкірттеріме айтып отырамын:

«Қолөнердің жасаған киімдері қымбат оны халықтың алуға, ақшасы жетпейді деген бөтен ойды ұмытыңыздар! Шәкірттер көбейген сайын бағасы түсе береді. Қайда сатамыз деп бас қатырмаңыз сапалы жұмыс өрқашанда сұраныста» деймін. Үйреткен шәкірттердің кәсіпкер болып кетуі үшін, арзан шикі заттарды, керек жарақтарды қайдан алып, қайда, қалай сатуға дейін өрқашан көмектесіп отырамыз. Күйеуім ағаш шебері. Ол өз шәкірттеріне қолөнер шеберлігінен бастап, ең соңғы әлемдік жаңа технологиямен жабдықталған 3д бағдарламасымен түзілген компьютермен басқарылатын робот білдек ыдыс-аяқ жасауды үйретеді. Ұлым Ер Тарғынның жүннен басыл картина, сурет, көркем дүниелер жасайды. Химиялық қосындылармен, синтетика, пластикалық талшықтардан жасалған улы палас, кілемдерден бас тартыңыз бала-шағаңызға зиянды. Қытайдың сапасыз киімдерін алғанша, қойдың таза жүнінен тігілген етіктер әрі жылы әрі арзан, мұны өрқайсыңыз өз үйіңізде ақ тігіп аласыздар. Ұлттық өнімдер: Отбасының абыройы, қыз жасауына, үйлену тойы, құдалыққа, бесік той, шілдеханалар, сүндет той, туған күн, қоныс тойы, мерейтойларға таптырмас сыйлықтар. Құдалықта құда-құдағыңызға кит ретінде ұсынсаңыз мерейіңіз үстем болып отбасының абыройы артады. Өз кәсібімді ашамын десеңіз: Кәсіптік жобаны (Бизнес планды) қалай жазуды, шеберхана ашып кәсібімді жүргіземіз десеңіз, жеңілдікпен жүн, жібек мата, бояуларын, соңғы технологиялық құрал-жабдықтарыңызды да жеңілдікпен алуға ат салысамыз. Менің қолымнан келмейді, ата-бабамда ондай өнер болмаған деп ойлайтындар қатты қателеседі. Ертен мұнай да басқа да қазба байлықтар таусылады халық сонда не істемек? Ұрпақтарымыз өндірісі дамыған өзге

МЕЙРАМГҮЛ ЕЛУБАЕВА
Қарағанды облыстық
бейнелеу өнері музейі ғылыми-әдістеме
бөлімінің басшысы, Қарағанды қаласы

ТАЛАНТ АРМАНҒА БАҒЫНАДЫ

Үш қоңыр
№12 (583) 25 наурыз 2022 жыл

Өнер туындысы - өмірді түсінудің кілті.
Сағат Әшімбаев

Жуырда «Ой маржаны-кітап» атты медиа жобасы және «Қазақстанның оқырман ұрпағы» аясында облыстық, республикалық, халықаралық байқаулардың жеңімпазы, дарынды жас әнші Нұрлыбай Бауыржан Нұрлыбайұлымен әдеби онлайн сұхбаты өткізілді. Іс-шара тікелей эфирде және офлайн форматта өткізілді.

Наурыз айынан бастап кітапсүйер оқырмандарының әдеби кездесуін тұрақты түрде өткізіп келеміз. Жалпы іс-шараның басты мақсаты - өскелең ұрпақтың кітап оқуға деген қызығушылығын арттыру.

Сүйікті кітабыңмен бөлісу, пікір алмасу дегенді білдіреді. Бұл іс-шарада оқырмандар республикамызға белгілі тұлғалардың өзі оқыған кітабы туралы кітапсүйер оқырмандарға айтқан пікірлерін, тағылымды ойларын тыңдай алады. «Адамды адам еткен кітап, адамзат еткен -кітапхана», - деп жазушы Әбіш Кекілбайұлы айтқандай, кітаптан алған білім - мәңгілікке сарқылмайтын рухани құнды қазына. Кітапхананың әрбір оқырман үшін алатын орны ерекше.

Оқырмандардың кітап оқуға қызығушылығын арттыру мақсатында «Ой маржаны-кітап» медиа жобасы аясында бір жыл бойы телеарнамен бірлесе сюжеттер түсірілді. Медиа жоба авторы – кітапхана қызметкері, тілші - Ақмарал Мұқашева. Осы жоба аясында бағдарламасының тікелей эфирінде кітапхана оқырмандарының қатысуымен түсірілген кітап туралы арнайы бейнесюжеттер көгілдір экраннан көрсетілді. Сұхбаттармыз онлайн форматта жүргізілді. Ал, осы жылы жоба форматы өзгереді. Көркем шығармада емес, сұхбаттарға басымдық беріледі.

Республикамызға танымал тұлғалар, оның ішінде мәдениет пен әдебиетке, ғылым мен білімге қосқан үлесі өлшеусіз жандардың енегелі ғұмырымен таныса отырып, кітап туралы ойын сараптаймыз. Яғни, сол арқылы өскелең ұрпақтың оқу мәдениетіне деген ынтасын ояту басты мақсатымыз болып саналады.

«Адам баласы ұшқыр ой, көп ақыл, өткіз сезім қайратының арқасында ғылым, білім, өнер тауып, өзгеден үстем дүние жүзінің қожасы болып отыр», - деп жазушы Жүсіпбек Аймауытов айтқандай, бүгінгі кейіпкеріміз жас та болса, өнерімен Ақтөбенің атын танытып келе жатқан жас талант - Нұрлыбай Бауыржан Нұрлыбайұлы.

Өнерлі жан - Ақтөбе облысы, Ырғыз ауданы, Құтиқөл ауылының тумасы. Бала кезінен өнер мен әнге әуес болып, Ақтөбе гуманитарлық колледжіне оқуға түскен. Мәдениет және саз бөлімінің түлегі. Қазіргі таңда өз білімін шыңдап жоғарғы оқу орнында «Музыкалық білім» мамандығы бойынша жалғастыруда.

Сұхбат барысында туған жер, махаббат тақырыбындағы әндер орындалды. Атап айтсақ, «Ауылға барам», «Мен деп ойла», «Қазақ қызы», «Мен сіздерді жақсы көремін», «Анашым» және өзінің жеке авторлық әндері «Сен деп соғар жүре-

гім» сөзі Ырзабек Еркемов, «Ойлаймын күнде» сөзі Төлеген Байқуатовтың әндерін тамылжыта орындады.

«Білімді болуға оқу керек. Бай болуға кәсіп керек. Күшті болуға бірлік керек. Осы керектердің жолында жұмыс істеу керек», - деп әдебиет зерттеушісі Ахмет Байтұрсынұлы тілге өткендей, Бауыржан Нұрлыбай саналы ұрпақтың тәрбиеленуіне өз үлесін қосып, мұғалімдік қызмет те атқаруда. Болашақта өнермен қатар, білім саласына да бетбұруды қолға алмақ ниетте. «Тәрбие отбасынан басталады», - дегендей киелі шаңырақтан алған тәрбие – тәрбиенің ең негізгісі деп санайды

кейіпкеріміз. Тәрбие тал бесіктен екені даусыз. Іс-шара барысында Ақтөбе гуманитарлық колледжінің студенті Рүстем Бауыржанның «Ойлаймын күнде» әніне кавер орындады. Сонымен қатар, авторлық «Аялдамадағы ару» әнін барша тыңдармандарға тарту етті.

«Әңгіме атақта емес, әрине, еңбекті бағалай білуде. Адамды көзі тірісінде құрметтегенге не жетсін. Ұлы сөзде ұят жоқ. Атақты кейбіреу дастарханмен, кейбіреу сүйеумен алды. Әділетсіздікке ашынған жақ ашылады», - деп мәдениет қайраткері Әмина Әмірзақова айтқандай, Бауыржан Нұрлыбай мектеп қабырғасында жүріп-ақ, бірқатар жетістіктерге жеткен. «Әнші балапаннан» бастап бас жүлдегер атанған.

Бертін келе, «Әнші бұлбұлдар» байқауынан Ақтөбе қаласында бірінші орын алып, Ел ордада үшінші орын иегері, сонымен қатар, Ақтөбе гуманитарлық колледжі атынан да халықаралық «Әлем талант» байқауына қатысып, бас жүлде иеленді. Ырғыз ауданында өткен «Аймақты әнмен тербетіп» республикалық байқауының Бас жүлдегері атанды. Өнер иесі мұнымен тоқтап қалмақ емес. Жуырда ғана, әнші, композитор, ақын Бөкір Тәжібаевтың шығармашылығына арналған респу-

бликалық «Ән мен жырдың Ақбұлағы» байқауының бас жүлдесін жеңіп алып, өз жанкүйерлерін қуантты. Жеңіс пен жеңіліс қатар жүретін өнер жолында өнерпазға тек сәттілік тілейміз. Өресі биік жастардың арман-мақсаттары орындала берсін!

«Қалмау үшін өмірің ұқсап күзге, Қанағат қыл... Қалғыма, ұшпақты ізде. Тұрлауы жоқ баянсыз бес күндіктің, Тұра алмаспыз тұтқасын ұстап бізде, - деп белгілі ақын Қалқаман Сарин жырлағандай, Бауыржан Нұрлыбайұлы адамгершілік пен шынайылықты, ізгі қасиеттерді жоғары бағалайтын жандардың

негізінен поэзия оқығанды жақсы көреді. Әсіресе, болашақта Мұқағали ақынның шығармашылығын зерттеп, музыкалық әдеби сазды ән кешін беру жоспарында бар екен.

Онлайн сұхбатқа қатысқан Ақтөбе гуманитарлық колледжінің «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің болашақ мамандары ерекше белсенділік танытып, әлеуметтік желіде осындай сұхбаттардың көбірек өткізілсе деген тілектерін білдірді. Әлеуметтік желісінен өзге желісінде де арнайы айдарлар ашып, кітапты насихаттауға болатындығын айтты. Осындай жаңашылдықты біз әрине ескеріп, заманауи бағыттағы іс-шараларды көптеп ұйымдастырамыз.

«Талант арманға бағынады, өмір мүмкіндікке бағынады», - дегендей өнер мен әдебиетке құрмет көрсету мәдениетіміздің айғағы іспеттес. Елдік мұраттар мен халқымыздың мәдени құндылықтарын насихаттаудағы өлшеусіз еңбек етіп жүрген тұлғаларды кітапханаға шақыру арқылы олардың кітап туралы ойын біліп, санамызға түйдік. Сол арқылы кітапхана оқырмандарының танымдық көзқарастары қалыптасып, әдеби-мәдени мұраларымызды зерделеуге деген қызығушылығы арта түресі сөзсіз.

Әрине, өскелең ұрпақ өнер арқылы санасына кітап әлемінің ғажабын сезіне алса, онда біздің мақсатымыздың орындалғаны. Кітап оқып, өмірге жаңа көзқараспен қара, талапты да, талантты жас. Кітап оқығандардың мәртебесі әрқашанда биік! Өнер мен мәдениет, ғылым, білім саласының мамандарын «Ой маржаны-кітап» атты медиа жобасына атсалысуға шақырамыз!

«АЯЛДАМАДАҒЫ АРУ»

Әні мен сөзі Рүстем Жиенғалиев

*Тас жүрегімді ерітіп кеткен,
Түскен шығарсың жаным-ау көктен.
Сағынып қалдым көрмеп едім көптен,
Аруым сенсің алдымнан күткен.*

Қайырмасы:

*Батырып кеттің ыстық сезімге,
Шыдауға келмес бірақ төзуге.
Ғашық болдым-ау аруым саған,
Аялдамада тұрған кезімде.*

*Ыстық сезімім сөнбесе екен,
Мына жұрт сені көрмесе екен,
Ішімнен тұрып тілеп тұрмын ғой,
Сен күткен маршрут келмесе екен.*

**АҚМАРАЛ
МҰҚАШЕВА**

*Сақтаған Бәйішев атындағы
Ақтөбе облыстық
әмбебап ғылыми
кітапханасының қызметкері, тілші*

НАУРЫЗ ТОЙЫ – МЕРЕКЕМ, САЛТ-ДӘСТҮРІМ – БЕРЕКЕМ

Мерекелік қонақжай көшіміздің шымылдығы Алатау ауданы Ардагерлер кеңесінің төрағасы Сағатұлла Үсенбайұлының ақ батасымен ашылды. Қонақтарға мерекелік ақ тілектер айтылып, қол алысып, төс қағысып, қонақтар бір-біріне мерекелік құттықтауларын жолдап, «Кең болсын қазағымның керегесі, кетпесін Алла берген берекесі, Алаштың баласына нәсіп болған, Құтты болсын – келе жатқан НАУРЫЗ мерекесі! Ақ мол болсын! Жаңа жыл бақ-береке, молшылық әкелсін!» деген тамаша тілектерімен бөлісті.

«Халқымыздың салт-дәстүрі – ұлттық құндылық» деген халқымыз салт-дәстүрін ерекше қастерлеген, әсіресе бала тәрбиесіне өте ерекше мән берген. Оның айқын дәлелі –сәби шыр етіп дүниеге келген сәттен бастап есейгенге дейін орындалатын салт-жоралғылар. Соның бірі –тұсаукесер. Тұсаукесер –табаны жерге тиіп, қаз-қаз басқан сәбидің үлкен өмірге жасаған алғашқы

қадамы, тойдың басы. Наурыз мерекесін ұлттық салт - дәстүрімізбен, әдет-ғұрпымызбен байланыстыра насихаттап, киелі рухани ордамыздың төрінде «Тұсау кесер» рәсімі өткізіліп, рәсім жасалған бүлдіршінге барша жиналған қонақтар ақ баталарын беріп, ақ жол тіледі.

Мерекелік қонақжайда қонақтар «Наурызнама» атты этнографиялық викторинаға қатысып, өздерінің білімдері мен білгірліктерін көрсетіп, салт-дәстүрге, қазақи әдеп-ғұрыпқа байланысты қойылған сұрақтарға жауап берген жеңімпаздар құнды кітаптармен марапатталды. Салт-дәстүрімізді ұлықтау, дінін-салтын ұмытпау әр адамның азаматтық борышы екенін ойынға қатысқан қонақтар тағы бір айшықтай түсті.

Мерекелік кешке арнайы құттықтап келген Жүсіпбек Елебеков атындағы эстрада-цирк колледжінің дарынды өнерпаздары Сағындық Аружан, Рахман Ажар әуезді әндерімен қонақтар-

дың көңілін тербесе, Петр Чайковский атындағы музыка колледжінің студенттері Әмірбек Аружан, Серікжан Есіп, сондай-ақ Ахмет Жұбанов атындағы дарынды балаларға арналған музыка мектебінің өнерпаздары Халықов Еркебұлан, Ақиқатұлы Азамат ән-күйден шашу шашып, қонақтарға мерекелік көтеріңкі көңіл-күй сыйлады.

Мерекелік мәдени іс-шарада кітапхананың тұрақты серіктесі, Республикалық «Үш қоңыр» газетінің бас редакторы Болат Батыр кітапхана меңгерушісі Иманбаева Сағын Кәденқызы Халықаралық Махамбет атындағы қордың атынан Алғыс хатпен және «Халықаралық Махамбет атындағы сыйлықтың иегері» атағы беріліп, төс белгісімен марапаттады. Сондай-ақ, кітапхананың қызметкерлері Бакилова Сарсемхан Омарқызы мен Қырықбаева Ақбота Әбдіманапқызы республикалық «Үш қоңыр» газетінің атынан Алғыс хатпен марапатталды.

Кеш соңында кітапхана меңгерушісі Иманбаева Сағын Кәденқызы келген қонақтарға ақ тілегін білдіріп, мерекелік сый-сияпат көрсетіп, құнды кітаптар сыйға тартты және Наурыз мерекесіне арнайы қонақтар тоя ішінде деп тамсанып, жеті түрлі дәм салып кітапхана ханымдары Наурыз көже пісірді. Бал көжеден дәм татуға құрметті қонақтарымызға арнайы Наурыз-думанымыздың «Ақ дастарханы» жайылды.

Ақ мол болсын! Жаңа жыл бақ-береке, молшылық әкелсін!

**Ақжан
Қожамкулова
Алматы қаласы
Орталықтандырылған
кітапхана жүйесі
№4 кітапхана-бөлімшесінің қызметкері**

— Өзінің жасы да қырыққа жеткен жоқ қой. Сондықтан болыстың өзін де ілу керек қой тізімге, — деді Мойнақ.

— Қазір оның тізімімен қосып, басын да ошаққа тығамыз. Кеттік, жігіттер!

Біреулері шиті мылтықтармен, біреулері шоқпар-сойылдармен қаруланған отыздан аса жігіт дүрік көтеріліп, Шиенге беттеді. Шөбі қураған жазғы даланың шаңын шығарып, ауыл ортасындағы болыс кеңсесіне ілезде жетіп келді. Кеңсе алдында болыстың күймесімен қатар оң жақтағы ұзын кермеде он-он бес ат байлаулы тұр. Есік алдындағы мұншама аттарға қарағанда, болыс өзіне қарасты старшын-шабармандарын, хаткер-хатшыларының бәрін шақырып қызу жұмыс үстінде отырған сияқты. Жолында кездескеннің бәрін таптап кетердей екпінмен шауып келген топ кеңсе алдына дүбірлетіп тоқтағанда, іштен Тұрап старшын мен екі-үш кісі атып шықты. Екі көзі шатынаған старшын салған жерден қолдарын ербездете айқаға басты:

— Ай, кілең бұзақы, басбұзарлар! Мына қылықтарың қай қылық?! Шеттеріңнен жынданып, естерің ауысқан ба, әзі?! Кеңсе алдына бұлай еліре шауып келуге батылдарың қалай барды, өңкей қуаяқ жалаңбұттар?! Ай, бұларың не деймін, сендерге?! Бастарың екеу, жүректерің үшеу боп кеткен бе, түге?! Қазір осы жетесіз әрекеттерің үшін шеттеріңнен аттан жұлып, тепкілен тастасам, қой дейтін адам табылса, қанеки...

Оған қасындағы шабармандар қосылды:

— Иә десейші, болыс-екеңнің шаруасы бастан асып, бөріміздің де миымыз ашып жатқанда бұлардыкі не желік?

— Соғысқа аттанатындарына қуанып, шапқылап жүрген шығар бәрі? Әй, Нүке, Мойнақ, солай ма? Болысқа, Тұрапқа, бізге алғыс айтуға келдіңдер ме? — Иә, алғыс айтуға келдік. Бірақ алдымен сендерді өлгенше таяқтап аламыз. Содан өлмей қалсаңдар, алғыс айтамыз, — деп оны кекете сөйлеген Омарбек атын тебіндіріп алға шықты.

Кеңсе алдындағылар топ ішінен Омарбекті байқамаған-ды. Ол алдарына шыққанда, аналардың көздері бақырайып, бұл қайдан тап болды дегендей, айтарға сөз таппай, бір-біріне жабысып, сілейді де қалды. Құдды бір жер астынан шыға келген Мәдіні немесе шайтан көргендей демде үрейленіп, түрлері қуарды. Тұрап старшын «болысекеңе, болысекеңе...» деп, сөзінің аяғына тілі келмей, міңгірлей күбірледі.

— Болысекеңе менің келгенімді хабарлап, сүйінші сұрамақсың ба? Жүр, екеуміз оған бірге кірейік. Сүйіншінді болысыңа менің тірі екенімді көрсетіп алсайшы.

Омарбек Тұраптың желкесінен сүйрей ішке кірді. Артынан жігіттері ілесті. Болыс кең бөлмедегі дөңгелек үстелдің басында он шақты кісімен отыр. Алдарында қағаз. Қолтығына қос-қос жастық қысып жантайып жатқан болыс топырды көргенде, атып тұрды:

— Бұл не бейбастық?! Тұрап, қасындағылар кімдер? - деп айқайлай беріп, Омарбекті көрді де, жүзі бұзылып заматта үні өшті. Жан-жақтағыларына алақ-жұлақ қарап, терең бір күрсінді. Сосын өзі осы жердің тірегі болыс екені есіне түсіп кетті ме, ақыра жөңелді:

— Ай, мына Омарбек деген қаныпезер қашқын қайдан келді?! Арыстанның апанына өз аяғымен келген бандының бұл келісі мұндай жақсы болар ма? Енді ешқайда құтылмас! Тұрап, ұстандар оны! Қалған қаратобырды сабап-сабап қуыңдар! Ай, неғып тұрсыңдар, мелшіміп! Сабаңдар дедім ғой сендерге! Сөйтіндер де, анау бандыдан басқаларын көзіме көрсетпей қуыңдар!

Жігіттер болыспен де, басқаларымен де сөзге келген жоқ. Омарбектің иек қағуымен Мойнақ Тұрапты, Нұке қасындағы шабарманды бір-бір ұрып, болыс алдындағы үстелге жалп еткізді. Отырғандар сес көрсете, қырып-жордай сөз айттып, тұра беріп еді, Омарбек артына жасырып тұрған мылтығын төбеге қаратып басып қалды. Құлақ тұндырған мылтық даусынан шошынған болыс пен ере түрегелген адамдары қайта отыра кетісіп, қолдарымен бас-құлақтарын басты. Омарбек ақырып берді:

— Біз сендермен ойнауға, болмаса балағат сөздерінді есітуге келген жоқпыз. Тұрап, алдымен қағаздарды жинап ал! Сосын бәрінің арттарынан теуіп далаға шығар! Жаңа бізбен алысқылары келді ғой. Мықтылықтарын далаға шығып, кең жерде көрсетсін!

Қанша дегенмен Сабылтай — көкіректі, төбелес десе, бір ығын беріп тұратын тентектігімен аты шыққан адам. Тұраптар үстелдегі қағаздарды жинастырып, старшын-шабармандарды желкелеп далаға шығара бастағанда, екілене айқай салды:

— Әй, мына өңкей жалаңаяқ тобыр қайтеді? Әй, кіммен ойнап тұрсыңдар, өздерің?! Әй, тоқтатыңдар басбұзарлықтарыңды, әйтпесе, шеттеріңнен дүреге жығып, ол аз болса, итжеккенге айдамаң! Әй, атаңа нәлет сұмырайлар... — Қайткенде де, болыс қара күшке мықты, қолы тигенді ұшырады, құшақтағанын алып ұрады. Аласұра айқайлап тұрып, өзіне таяй берген бір жігітті бір ұрғаннан жалп еткізді. Екіншісін белінен қапсырып, лақтырып жіберді. Отырғандардың көбі далаға шығып, босап қалған үй табанына екі жазған серейіп түсті. Сабылтай жынданған күйі оларды таптап өтіп бұрыштағы Омарбекке жетіп келді: — Тапқан екенсің, басынатын адамды, бұзақы! Әй, өзіңді мұнда — азап, болмаса ажал айдап келгенін білемісің?!

Тістеніп тұрып, Омарбекті құлаштай соқты. Бұл оның қолына сол қолынын білек тұсын тосып қалды да, аса шапшаңдықпен бетіне басымен тіке соқты. Сабылтайдың жуан беті тыжыранып, ілезде қан басты. Дала-дала бетін қолымен баса бергенде, Омарбек іштен соқты. Ол екі бүктетілді. Осы кезде тура қарақұсынан кезекті бір соққы тиіп, басымен жер сүзе құлады. Омарбек заматта желкесіне жармасып, со бойда сүйреп, далаға бір-ақ шығарды.

Оны есік алдына лақтырып жіберіп, жанына старшын-шабармандарын қатар тұрғызып қойды. Тұрғандардың ішінен Тұрапқа сауал қойды:

— Ал, старшын, айт! Бүгін не мәселені талқылап жатыр едіңдер?

— Он шақты күннен бері бір-ақ мәселе ғой, қаузап жатқанымыз. Ояз бастықтың Шиен болыстығынан бір жүз сексен екі жігітті майданға аттандырасыңдар деп бұйырған. Солардың тізімін жасап...

— Осы күнге дейін қанша адамды тізімге алдыңдар?

— Ояз бастығы тамыз айына дейін бірінші кезекте аттандырылатын он тоғыз бен отыз бір жас аралығындағы жігіттердің тізімдерін беріндер деп

пәрмендеген. Сол жастағылардың барлығын бүгін түгелдеп, қаттап, оязға жіберейін деп отырғанбыз. Ал тамыздың ортасынан кейін майданға жіберілетін отыз бір мен қырық үш жас аралығындағыларды ертеңнен бастап іріктейік дедік...

Омарбекпен бірге ілесіп келгендердің ішінде арабша жазу жазып, оқи алатындар да көп. Тұрап сөйлеп жатқанда, топтағы сауатты жігіттер болыс тізімін жанындағыларға оқып беріп жатқан. Тізімді естігендер біресе таңғалып, біресе күлісіп тұрған. Солардың бірі Омарбекке айқайлады:

— Омеке, Тұрапты қайтесіз? Қызықтың бәрі мына тізімде екен. Есітіп көріңізші, уай, иә, бөріңіз де есітіңіздер! — Сөйтті де, ешкімнің жауабын күтпей, сөзін жалғастыра берді: — Ай, мынау Бекболаттың Ойсылы, Шаншардың Әзімбайы, Шолғынның Кесекбайы, Жәңгірдің Тасыбегі қырықтан асқан ғой, бәрін отыз жаста деп қойыпты. Мына Тәштайдың Айдар деген мұрынбоқ баласын он тоғызда депті. О, Құдай-ау, мұндағылардың көбісінің жастары дұрыс емес-қой. Ой, мына Сарығұл кемпірдің екі баласы да кемтар ғой, бірінің аяқтары, бірінің қолдары істемейді. Екеуін де дені сау, жұмысқа жарамды деп тізімге қосыпты. Қарап тұрмын, қағаздағы жазуда болыс пен старшындардың, билер мен байлардың, атқосшы-шабармандардың бірде-бір туысы, не баласы жоқ. Тіпті болыс пен Асқар байдың бірде-бір жалшы-малшылары да кірмеген.

Ж Е К

— Мына тұрған болыс пен қызметшілерінің, тек анау Садыр мен Қадірден басқасының бәрі патша жарлығына сай майданға баратын жаста. Тізімге осылардың өздерін тізіп, оязға беріп жіберейік те, — деді Мойнақ.

— Тізім жасап не қыламыз? Одан да, Сабылтай мен Тұрапты адамдарына қосақтап, майданға осыларды жөнелтіңдер деп, ояз алдына апарып тастайық та.

— Иә, қызық болсын, солай істейік, — десті біреулер.

Бағаналы бері төніне батқан соққыны ауырсынып, тіл қатпаған Сабылтайға осы кезде жан бітті. Өлде де қорқатын емес, алғашқы сөзін тізімді ұстаған жігітке деңайбат көрсетіп, одан қалың топқа тиісті:

— Әй, сорлы, сен қашаннан болыс қағазына ие болуды әдет еткенсің?! Қолыңдағыны әкел бері! Онда өкіметтің пәрменімен жазылған аса қат жазу бар. Қайтар оны, маған! Ал, сендер, жыылған тобыр, отпен ойнап тұрғандарыңды әлі түсінбегенсіңдер ме?! Өлде, бөрің ажалдарыңнан бұрын өлуге асығып тұрсыңдар ма?! Табандарыңда жалтыратыңдар тез, бұл жерден!

— Сабылтай, сен түкке де түсінбепсің, — деді Омарбек. — Бүгіннен бастап сенің күніңнің өткенін, ендігі ауылдағы билік пен құзырды біз қолға алатынымызды, жоқ, алғанымызды патша жарлығына қарсы көтеріліп, майданға жігіт бермейміз деп, қол құрағанымызды байқамай тұрмысың? Біз кешеден бері сендермен, ояз-ұлықтармен тайталасқа түсуге дайын, керек болса, соғыстан да тайсалмайтын жасақ құрдық. Сен, ұлықтардың итаршысы, осыны миыңа жақсылап құйып ал да, аман қалуыңды ойла, айтқанымызға ләппайлап кен!

Өлбетте, Сабылтай Омарбектің бұл сөзіне сенген жоқ. Ол бойындағы болыстық көкіректік пен астамдықтан, лаңдық пен кеудемсоқтықтан әлі арыла алмаған. Бұрын алдында қоғдай жапырылып, талдай іліліп жүретін қалың кедейдің бұлайша бас қосып, өзіне, үкіметке қарсы көтерілдік дегені оны әлі титтей де ойландырған жоқ. Омарбектің сөзін — оның кәдуілгі бұзақылығына, Түке мен Мойнақтың қылығын — олардың бұрынғы басбұзар тентектігіне балады. Сондықтан да, ірі сөйлеуден таяр емес:

— Пішту, сөздеріңе! Омарбек, сен дүниедағы күшті адам болсаң, сол дүнианы осы күнге дейін неге төңкеріп тастамағансың?! Мықты болсаң, неге ояздан қашып, тау-тасқа тығыласың?! Түке мен Мойнақ, сендер ірі болсаңдар, ауылға келген он солдаттан қорқып, неге көртышқанша індеріңе тығылып қаласыңдар?! Ал, сендер, ку тобыр, жүректі болсаңдар, осыған дейін бір старшыныңн қамшысынан неге зөрелерің ұшып келді?! Өлі де ұшады зөрелерің! Жоғарыдағы хукімет — ұлық, ауылдағы хукімет — мен! Қаратабан тобыр қашанда хукіметке бағынған. Омарбек! Қарақшылығың — ауылдағы жалаңаяқ пен өзің сықылды тау-тас кезген ұры-қарыға жүретін шығар, бірақ хукіметке жүрмейсің. Хукімет арыстан болғанда, сенің тышқан ғұрлы қауқарың жоқ. Мына жетесіз қуаяқ ақымақтарды сен ертіп келдің бе?! Тарат бөрің! Ертең ауылға мені жақтап жандарм, жүз солдат келеті. Қолдарына ку таяқ ұстаған сорпылар, сонда күндеріңнің не болатынын ойладыңдар ма?

Неден болса да тайынбауға бекінген жігіттер бо-

лыстың мына сөзі шымбайларына батып, оны түтіп тастайтындай тап-тап берді. Бір-екеуінің қамшысы тиді басына, біреулері үзеңгіден аяқтарын шығарып, теуіп үлгерді. Түке екі жарып тастардай, қылышын ала ұмтылып еді, Омарбек тоқтатты.

— Тоқта, алдымен болысқа айтарымды айтып алайын. Содан соң оны көпшіліктің ортасына саламыз. Сабылтай, сен мана дұрыс айттың. Бірақ пенде қанша күшті болса да, бір өзі дүнианы төңкере алмайды. Менің де төңкере алмағаным рас. Банды болсам, момын елдің мүддесі үшін сен сияқты жуандармен, орыс ұлықтарымен жалғыз алысам деп, сол атаққа ие болдым. Бір өзімнің жүз қарулы солдатқа, мың зорлықшыға әлім келмегені де рас. Бірақ тау-таста жалғыз жасырынып жүріп, мыңнан кек алдым. Жасырынбасам, үкіметің атып өлтіретін еді. Өлсем, өлі арыстан болар едім. Бірақ мен өлі арыстан болуды қаламадым. Одан да, тірі қалып, күтіп өзімше тірлік қыла тұрайын дедім. Әрі бір күні арыстандай айбат пен күшке мініп, сендерден кек алар күнге жетермін деген үмітім өлтірмеді. Ауылға он солдат келсе, Түке мен Мойнақтың көртышқанша інге тығылып жүргенін де жақсы айттың. Екеуінің қиянатшыл солдаттардан тығылғаны — өздерінің амандығын ойлағаны. Бөріңнен кек алатын осы күнге дейін шыдамдылық пен төзімділік танытқаны. Батырдың бөрі айла қылмай, оққа қарсы шауып, зеңбірекке жалаңтөсің төсей берсе, елде батыр

қала ма, тәйірі. Ертеден бар қағидат — бір кезде елді жаулаған жау үстем болады, бір кезде елін қорғаған батыр жаудан үстем шығады. Мен бүгін айбат шеккен арыстанға айналдым, Түке мен Мойнақ кек қайтаратын батырға айналды. Біз үшін сенің көкірегіңді басатын, шенінді шешетін, мал-мүлкінді талауға салатын күн туды бүгін. Қазір өзің қаттаған қағаздардың өртелгенін көресің. Одан соң көпшіліктің шешіміне орай жазанды аласың. «Көп асқанға — бір тосқан» деген мақалдың рас екенін санаң болса, одан кейін түсінерсің.

Жігіттер алдымен тізім жазылған қағазды өртеді. Оны бітіргесін, болыс кеңсесіне өрт қойды. Сабылтай осы сәтте ғана жиналғандардың шынымен-ақ үкіметке қарсы ұйымдасқанын ұққандай болды. Кеңсе жапып жатқанда «Әй, бауырлар, бұларың не?! Өбес іс болды ғой сендердікі» деп құмыға үн қатты. Ал көпшілік өзін қатаң жазаға кесіп, қамшымен жабыла сабағанда, жаны көзіне көрініп: «Ой, бауырларым-ай, аясаңдаршы мені! Ойбай, бәріміз аталас, бір тұқымдас туыспыз ғой, мен жазғанды аясаңдаршы!» деп өкірді.

Кеңсенің шатыр-шұтыр жанған өртінің дыбысынан, жігіттердің бір-бірін алқалап, демеген шуылынан ешкім Сабылтайдың жанұшыра айтқан жалынышын құлаққа да ілмеді. Болыспен бірге старшын-шабармандары да оңбай таяққа ілікті. Жандары шырықпаған олар ат тұяғына тапталды, талғаны талып, аяқ-қолдары сынғандары жандары бар екенін білдіруге де қорқып, жатқан жерлерінде сілейіп жатып қалысты.

Ауылдағы болысты сабап, айыздары қанған кек алушы жігіттер атқамінерлердің бәрін кеңсе алдында серейітп-серейітп тастап, ауыл ортасындағы болыс үйіне қарай шапты. Мұнда келе салысымен, оныңқатын-бала-шағаларының ұлап-шулағанына қарамай, үйдегі барлық мүлік пен дүниені талауға кірісті. Ашулы жүрт старшын мен шабармандардың үйлерін тонады. Олжалаған дүние-мүліктердің барлығын ортаға жиды. Жиып болғанда Омарбек топ алдына шығып, қаһарлана сөйледі:

— Бауырлар, ағайындар! Бүгінгі ісіміздің Құдай алдында да, пенде алдында да күнәсі жоқ. Енді кек алу әрекетімізді ұлғайтып, барлық болыстықтардағы көтерілген жігіттермен бірігіп үйезге, одан ары облысқа жеткіземіз. Сол үшін де бізге қиетін киімнен бастап, қажетімізге жарайтын бұйым-заттардың бәрі керек. Мына байлар мен атқамінерлерден олжалаған бұйым-заттар — бұдан былай біздің ортақ мүлкіміз. Енді Сабылтай мен Асқар байдың жайлаудағы жылқыларын қолды қылайық. Байлардың малы ертең бізге мініс пен азық болады. Барлық жағынан қамданайық, жігіттер, аттанайық жайлауға!

ЕЛ ТӨРЕСІ — ТОҚАШ БОКИН

Бұрын мамыражай жатқан күллі Жетісу дүрпіріп, Верный үйезіндегі барлық болыстықтардың кеудесінде намысы бар жігіттерінің бәрі атқа қонды. Омарбек тобының болыс кеңссесін өртегені және Шиендегі бай-манаптардың барлығын тонағаны ел ішінде желдей есіп, қалың қазақы дүрліктірді. Бұл хабар ертесіне-ақ ояз бастығы Базилевский мен облыстың әскери губернаторы Фольбаумның да құлағына тиді. Жаман хабар құлағына тиген-

Нағашыбек ҚАПАЛБЕКҰЛЫ
Жазушы

де Фольбаум есінен алжасқандай жынданды. Ояз бастығына қарамағындағы казак жүздігін алып, Шиендегі бұзақыларды екі күн ішінде аямай жазалауды тапсырды. Бұзақы топтың басшыларын атып, оған ергендерді тірідей қолға түсіруді бұйырды. Қолға түскендерді тез арада Верныйға жеткізіп, барлығын бірінші кезекте майданға аттандырып жіберуге пәрмен берді.

Ояз бастығы Базилевский Шиен болыстығында бұзақылық танытқан қазақтарды үш күнде емес, жарты-ақ күнде талқандап тастармын деген оймен, ертесіне таңертең Шиенге қарай аттанды. Аттанғанда, қарамағындағы казак жүздігін толық алмады. Қасына жартысы мылтықпен, жартысы қылышпен қаруланған елу солдатты ғана ертті. Бұрындары қазақ даласына елу емес, қарулы бес солдат ертіп шықса болды, жергілікті халықтың үрейі ұшып, кірерге тесік таппай кететін. Бұл жолы да, оған елу солдат бір Шиен тұрмақ, күллі Жетісудағы барлық қазақтардың зәресін алып, бастарын жерге тығуға жететіндей көрінді.

Бұл кезде Шиендегі оқиғаға үш күн өткен, одан қанаттанған қазақтар Тарғаптағы Тоқаштың жанына жиналып жатқан. Үш күнде жиналған жігіттердің саны мыңнан асып кеткен еді. Базилевскийдің отряды Ұзынағаштан асқан кезде ол жердің қазақтары дереу атқа қонып, бұл жайында Тарғаптағы Тоқашқа хабар берді. Тоқаш мұнда келген жігіттердің барлығын атқа қондырып, бір ортаға жиды.

— Бауырлар! — деді ол дауысын барынша көтеріп. — Біз талай жылдан бері үкіметтен, оның басында отырған отаршыл ұлықтардан қанша зәбір көрсек те, бір шағым айтқан емеспіз. Осы жолы ақ патшаның күллі мұсылман жұрты мен қазақ халқына арнаған жарлығына қарсылық танытуға мәжбүр болдық. Мұнымызды патша жеңдеті саналатын Жетісу облысының бастығы Фольбаум жаулық көріп, бізге қарсы қарулы әскерін аттандырып отыр. Қазір ғана есіттік, Верныйдан шыққан жандарм әскері тура осылай қарай аттанып келе жатыр. Біз оларды Шұбарат асуында қарсы алайық. Алдарынан шығып, «Біз бейбіт келісімді жақтайтын шеруші топпыз. Тек патша жарлығын қайтарып алып, бізден майданға жігіт алуын тоқтатсын деген ұсынымыз бар. Ақ патша райынан қайтып, мейірімділік танытса, көтерілген қазақ аттан түседі, әркім өз ауылдарына қайтады» деп ұсынысымызды айтайық. Базилевский мәселенің мән-жайына түссіне, оқ атпай кері қайтар. Ал бұрынғыдай басынатын болса, амал жоқ, елдігімізді танытып, біз де қару көтеріміз. Сол үшін де бар нерсеге дайын боп, аттанайық, жігіттер!

Айтпақшы, жігіттер! Ереуілге аттанған осы топтың басшысы Омарбек болсын! Ешқайсыңның қарсылығың жоқ па?!

— Дұрыс!
— Омарбектен асқан сардарға лайық адам жоқ арамызда.

— Омарбек — басшы, біз — қосшы!
— Омарбек батыр! Омарбек батыр! — деп лепірді сарбаздар.

Мың атты жігіт түп көтерілді. Әр аттың тұяғынан көтерілген шаң өп-сәтте қиюланып, Тарғаптың үстін қаракөлкенеледі. Бейбіт күннің ішінде табан астында пайда болған дүрбелеңге еріп, сарбаз атанған талай жігіт қазақ намысы үшін алдағы атылар оғы мен жандыар оты мол сапарға осылай аттанды. Әрбірінің тақымында шоқпар, қолында қылыш. Ал оғы алысқа жететін, бүгінгінің озық қаруы — мылтық араларындағы бірен-саранында ғана бар. Бұлардың өрліктері мылтық пен оқта емес, жүректері мен кеуделерін бұған намысында жатқан. Қайткенде де, бұл аттанғыс жақын арада күллі Жетісумен қатар барша қазақ даласын және Орта Азияны қанға бекіретін сұмдық зұлматтың басы еді.

Ертеңіне ереуілшілер Шұбарат асуына жетіп, ар жақтан келе жатқан орыс әскерін күтті. Ұзамай мылтық ұштарындағы штықтары күнге шағылысқан әскерлер де көрінді. Асу басында тұрған Тоқаш бір сарбаздың сойылының басына ақ орамал байлап, әскерге көрсете, ары-бері бұлғады. Отряд кілт тоқтады. Алда келе жатқандар бір-бірімен біраз өзара сөйлесті де, үш аттылы төбеге қарай аяндады. Қазақтар жақтан Тоқаш, Омарбек, Нүке үшеуі етекке түсті. Асудың тура етегінде екі жақ бетпе-бет кездесті. Орыстар тараптан келген елшілік топтың басшысы Базилевскийдің өзі екен. Тоқашты бірден таныған ол, келе сала, ашулы дауыспен үн қатты:

— Ө, Тоқаш Бокин, біздің барлаушылар маған нақ жеткізген екен, сіздің желөкпе қазақтарды желіктіріп, атқа қондырғаныңызды. Сіз патша үкіметінің әжептеуір шен-деңгейіндегі қызметкерісіз. Айтыңызшы, сізге не жетпей жүр, өзі? Жалпы, мына қазақтарға не жетпей жүр? Шиен болысын өлімші қылып сабайсыңдар, ол жасаған тізім мен кеңсесін өртеп, көздеріңе шайтан көрініні деді ме, әлде, Верныйдағы казак әскери атамандарының штыгынан өлгілерің келді ме?! Жоқ, әлде, жаппай каторғаға айдалғыларың келді ме?! Тап қазір бөріңе бұйырамын, шоқпар-сойылдарыңды, мылтықтарыңды тастап, аттан түсіндер де, жөнсіз қылықтарың үшін ғапу сұрап, аяғыма жығылыңдар!

Жалғасы бар

Қазақ қызы

Қазақ қызы, ибалы, парасатты,
Жақсы білгің келсе егер болашақты
Білім алып, тәлім жи өміріңде,
Осынау бір аз ғұмыр ала шақты.

Қозының баяындай батылдығы,
Қазақ қызы ұнатар ақылдыны
Көркем мінез көңілге серік болса,
Жақса аталар сол қыздар жақын күні.

Қазақ қызы, таза, мінсіз жасыңыз,
Биіктей бер, білікті боп тасыңыз
Келешекте иба, білім, мінезбен,
Шуағыңды күллі әлемге шашыңыз!

Батыл мінез, берік сынды болаттан,
Қазағыма қас сұлулар жаратқан
Біз қалайша сұқтанамыз ендеше..
Мөлдір көзді, нәзік жанды ғажаптан.

Қазақ қызы, қарапайым, ақылды,
Болар оның жақсы кітап жақыны
Болашақта талай белес бағынсын,
Өлеңдегі тілегім бұл ақырғы.

Өзгеше өрілген ғұмыр

Ө.Нұрғалиевке арнау

Ақындарменен ғалымдар өскен жерденмін
Байғаниндегі Жарқамыс деген елденмін
80ге келген өлеңнің өрі Әр ағам!
Өтежан ағам туылған жерден келгенмін

Көгілдір Жемнің тасқынын толқып кештіңіз
Жарқамысымның аққұмында аунап өстіңіз
Туылған ауыл ақындар еліне атанып,
Жалғасып жатыр сіз қалдырған көшкін із

Қаншама ойлар толқытып тағы жанымды
Өтежан аға ойыма бір іс шалынды
Жарқамыс деген Ұлылар өскен мекенге,
Атауын берсе Әр ағамыздың жалынды.

Жасай беріңіз өлеңдеріңмен Әр ағам!
Туған жерім деп өлеңдеріңде жыр ағам
Ұрпақтар сізді ұмытпас мәңгі естесіз,
Жыр-шумағыңыз өнерге өрім құраған.

Мақтаныш кернеп жүректі талай сыр еткем
Бар дарыным өлең боп шығар жүректен
Әр ағам менің өзгеше өнер иесі,
Туған жерімнің әр ақындарын жыр еткем!

Наурыз мерекесі

Қуанышқа толтырып сонау төрді
Жетті Наурыз жандырып үміттерді
Барлық елге бақыт пен береке боп,
Жалындаған көктемім күліп келді

Жаңартып, жаңаша сана-салтымызды
Қуантқан Наурыз барша халқымызды
Өз-Наурыз, Қош келдің, береке бер!
Ғасырдан куә жеткен игі даңқың ізгі.

Қазаққа Наурыз келді, көктем келді
Құлпыртып бар әлемді көк пен жерді
Халқымыз салт-дәстүрін саралаған,
Армандар асқақтады көптен бергі!

Көгімізде күніміз құлпыра жайнады,
Көктем келіп, бұлбұлымыз сайрады
Құтты болсын, құтты болсын, ағайын!
Қазағымның жаңа жылдық мейрамы!

Туған жерім-Жарқамыс!

Қанша дарын шықты міне Жарқамыстан,
Бөкіріміз туған жерді әңге қосқан
Киелі, қасиетті, танымал жер,
Арналған туған жерге талай дастан!

Жырларымен жерін құтты еткен,
Киелі біздің: Жарқамыс орта мектебі,
Талай дара шәкіртті тәрбиелеген,
Жарқамысым, құдіретті жер өйткені.

Киелі жерге талайлар тамсанады,
Біздің жер ғой талайдың аңсағаны
Жарқамысым, сен неткен құдіреттісің?!
Табиғатың әдемі, сан-салалы

Көп білдім Жарқамыс жайлы сырт елден,
Даласын, тауын, тарихын сұрап үлкеннен
Жер жәннәтін тауыпты көп адамдар,
Жарқамыс деген ұлылар өскен мекеннен.

Асыл ана

Бейбіт күрім жарқыра

Қаншама жыл арман болған азат күн,
Енді міне, сенде менде азатпын.
Тәуелсіздік көп еңбектің жемісі,
Мәңгі сөнбей жанып тұршы ғажап күн!

Талайлардың арманысың бейбіт күн,
Мен осынау, бейбіт күнді сүйіппін,
Қазағыма жылылықты сыйлаған,
Мейір төгіп, жарқырашы биік тым.

Бейбіт күнде бейбіт өмір жүйіткін,
Тоқталмағың, мақсат қойып, ұйып тым
Болашақтың анық болу себебі,
Ата-баба еңбегі деп түйіппін!

Тәуелсіздік-міреміз!

Үлес қосып ұрпақтары еліне,
Ақ ниеті, шат көңілі төгіле
Елін қорғап, жерін жауға бермеген,
Алғыс айтам жер үшін аққан теріне.

Дами бергің әліде болашақта,
Ұрпақтарың үлес қосып, құрасақта,
«Мәңгілік ел-Қазақстан» деген жауап,
Келешекте бәрінен сұрасақта.

Тәуелсіздік-тірегім, халқым азат,
Ежелден армандаған бұны қазақ!
Елімізде көркейіп келе жатыр,
Тәуелсіздік ұрпағымын неткен ғажап.

Дархан жері, жазиралы кең далам,
Мен сенің табиғатыңа қайран қалам
Ер еңбегі, ел еңбегі құр болмай,
Жат қолына, жау қолына айдалмаған.

Жылжып аққан шаттық нұры төбеден,
Жерге құйып шелектеуде себелеп
Қасиетті, қайсар Қазақ елінің,
Тәуелсіздік мерекесі керемет!

Асыл ана

Өлпештеген сәбиін асыл адам
Баласы үшін ештеңеден жасымаған
Мәпелеп, кірлік қақпай, асыраған,
Ана деген- ұлы тұлға, асыл адам.

Асыл ана жүре бер арамызда
Қалайды әркез, оны балаңызда
Ғұмыры аналардың сан аңызда,
Жайнайды сіздерменен даламызда.

Асыл ана! Әсем сұлу келбетің
Елестете алмаспын сенсіз жер бетін
Бір қолыңмен бесігіңді тербеттің
Бір қолыңмен әлемдіде тербеттің

Қадірлі анам, мәңгілік баққа балайын
Мен сізді ылғи данышпан деп санаймын
Аллаға шүкір! Сіздей ана сыйлаған,
Ақылды жансыз, ақылшы жан сарайың.

Баласының қателігін ылғи көшірген
Мәпелеп, бағып, күніндей көріп өсірген
Фәниде мына баршаға мәлім есілген,
Жылылық есер «Ана» деген есімнен.

Жомартсыздар күн нұрынан таралған
Бұл дүние сіздер үшін жаралған
Асыл ана, ғасыр ана тілерім,
Орындалсын көңілдегі бар арман.

Қадірлі ана ашық болсын өмірің
Нұрлы болсын әрдайым күн көңілің
Мәңгілік жұлдыздайын құлпыра бер,
Жырымменен сізге арналды бұл күнім

Сіз үшін

“Неге ойлысың?” десе, егер біреулер,
Сізді ойлаумен талай танды атырғам
“Сенің көзің неге үлкен?” десе, егер,
Сізді көру үшін солай жаратылған.

Жүрегімнің соғысы үдеп кетті сағатынан,
Сағыныш пен сезімнің тағатынан
“Сендік жүрек неге жалғыз?” десе, олар,
Сіз ғанасыз оны бүтін қылатын жан.

18ғас!

Ата-анама Алла ұзақ ғұмыр бер,
Олар разы болса, әлем күлімдер
Жарық дүние есігіне кіргізген,
Қос Періштем! Аман-есен жүріңдер!

Шүкір етем, Тағдырыма бұйырған,
Бар жақсылар өміріме жиылған
Жаратушым тағдырымды тораптап,
Әлемімді маған бақ қып сый қылған.

17жыл талай сәуле жарқылы,
Талай ағыс, талай уақыт сарқылы
Ақ, қараны ажыратады екенсің,
Алып шықса, асау тағдыр алқымы.

Келіп жеттің 18жас бүгінгі,
Қуанышпен қарсы аламын күнімді
Жаратушым, бар тілегім, үзбегің,
«Тағдыр» атты тым жіңішке жібіңді.

Камилия Шетей
2001 жылы 4 маусымда
Ақтөбе облысы,
Байғанин ауданы,
Жарқамыс ауылында
дүниеге келген

Бағыма не бұйыраын білмеспін,
Бұйырмаса, бұл әлемде жүрмесіпін
Ата-анамсыз бұл өмірде шынында,
Болмаспын-ау, болмас едім менде ешкім.

Иә, Жаратқан бақытты да көп көрме,
Пендеңді де, басқаны да жек көрме
Шүкір етем! Ақындықта бұйырып,
Тағдырыма талант сыйлық еткенге.

Мен сірә да шын бақытты екенмін,
Бұл өмірде бақытты боп кетерін
Маған барлық бақытты да беріпті,
Тіпті нағыз бақыттыдан бетермін.

Ата-ананы бауырды да, сыйлаған,
Бар жақсыны берген әрі сыйлы адам
Жанымдағы жақсыларым барында,
Жаратушым! Мұның бөрі сый маған.

18дің төріне де шығардың,
Өмірдің де биігіне шынардың
Көп көрмегің, ұзақ ғұмыр бере гөр!
Сарқылмасын маған көусар бұлағың.

18жас сен жастықтың шыңысың!
18жас сен балдәурен сырысың!
Жаратқаным! Тағдырыма бұйырып,
18жас жастық шақтың жырысың!

Әке туған күніңмен!

Ақтара алсақ, ақ тілектің сандығын
Шаттық ойнап, атсыншы аппақ таң бүгін
Құтты болсын, Әке туған күніңіз
Тілейміз біз жан мен тәттің саулығын!

Өткен шақтан қалды сізге бүгін із
Сәтті күндер болсын әрбір күніңіз
Отбасының қамқоршысы, қорғаны,
Тілекшісіз: Анам мен бес қызыңыз

Жетеді, жақсы ісің жұрт, тамсанарлық
Бір басында жақсылықтар арқаланып
Жүзге жетің, анашыммен жылы жүзбен
100жасты, Алла жазып, қарсы алалық!

Рухани жаңғыру.

Рухани жаңғыру-елдің мәңгілік мирасы,
Қазақ халқын өзге халық сыйласын
Жарқын жолда, батыл қадам жасаған,
Мақтан тұтам еліміздің ибасын!

Жерім үшін талай жандар өз өмірін қиғасын
Сарқылмастай ел тарихын жинасын
Жаңғыртып, руханилық төлімді де,
Сұм заманғы өкпе-реніш қирасын.

Жаңғырудың жасампаздық жолында,
Танып білген оңыменен солында
Еліне деген елжіреген жүрегі,
Ел жағдайы Елбасының қолында.

Бұл жаңғыру-өрге бастау ғұмырды,
Жетелейді қызыммен ұлынды
Бұл жаңғыру-алға тарту Ұлтымды
Бұл жаңғыру-жандандыру ғұрлымды.

Сан ғасырлық тарихыңды ұлықтау
Ел қорғаған батырларды ұмытпау
Аспанымда күлімдеп күн атыпты,
Рухыменен жаңғырған ел бақытты!

Мықты екені анық, айқын Қазақтың!
«Қазақ елі» мемлекеті ғажаптың
Ашық болсын мәңгілікке аспаны,
Жазып қалдыр, шежірелі дастаны.

Пай – пай, қазақтың келіндері – ай!

Халықаралық әйелдер күні қарсаңында Ақтөбе қалалық «Сазды» мәдениет үйінде «Рухани жаңғыру» бағдарламасының «Дәстүр мен ғұрып» жобасы аясында «Пай, пай қазақтың келіндері-ай» атты келіндер байқауы өткізілді.

Ақтөбе қалалық мәдениет және тілдерді дамыту бөлімі Басшысы Әсел Саматқызы қолдауымен «Сазды» мәдениет үйінің ұйымдастыруымен өткізілген іс-шараға Мұғалжар ауданынан Ақылайым Еренқызы Тілек, Алға ауданынан Мөлдір Сисенғалиқызы Қарасаева және Сазды елді мекенінен Айтгүл Хожахметқызы Қалабаева мен Айғаным Жайлаубайқызы Сабытай атты келіндер қатысты.

Байқау мақсаты - жас ұрпаққа ұлттық тәрбиені үлгі ету, ұрпақтар сабақтастығын насихаттау.

Ақылына көркі сай келіндеріміз бар өнерлерін ортаға салды.

Байқауда келіндер бес кезең бойынша сынға түсті.

Бірінші кезең - «Сәлем-сөздің анасы». Үміткерлер сахналық қойылым, бейнематериалдар арқылы өздерін таныстырды. Келіндердің сөз саптауы, жүріс-тұрысы, мінез-құлқы, ибасы мен инабаты, киген киімі бәрі де сынға түсті.

Екінші бөлім - «Ойлы болсаң – озып көр», бұл бөлімде қатысушыларымыз ұмыт бола бастаған салт-дәстүрлерден сұрақтарға жауап берді.

Үшінші бөлім - «Берекелі, мерекелі дастархан» кезеңінде, ас әзірлеу шеберлігі, тағам тарту, ұқсата білу ұқыптылығын көрсету басты назарда болды. Үйден дайындап алып келген тағамдары ұсынылды.

Төртінші бөлім - «Ұлттық қолөнер – ұлы мұра» деп аталды. Бұл бөлімде келіндеріміздің қолынан шыққан қолөнер бұйымдары туындыларымен таныс болды.

Бесінші бөлім - «Қылығына сай екен киімдері-ай» - бұл бөлімде байқауға қатысушылар ұлттық киім үлгісінен сән үлгісін көрсетті. Қазақтың әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін бойына сіңірген жас келіндер ұлттық құндылығымызды ұлықтауды мақсат етті.

Сайыстың қорытындысы бойынша Бас жүлдені Алға ауданынан келген Мөлдір Сисенғалиқызы Қарасаева иеленді.

1 орынды Сазды елді мекенінен қатысқан Айтгүл Хожахметқызы Қалабаева.

2 орынды Мұғалжар ауданынан келген Ақылайым Еренқызы Тілек.

3 орынды Сазды елді мекенінен қатысқан Айғаным Жайлаубайқызы Сабытай иеленді.

Байқау жеңімпаздары гүл шоқтары мен ақшалай сыйлықтармен марапатталды.

Жиналған көрермен байқау соңында келіндерге ризашылығын білдіріп, ақ жаулықты әжелеріміз ақ тілегі мен келіндерге батасын берді.

Гүлбану Асқарқызы «Сазды» мәдениет үйі қызметкері Ақтөбе қаласы

НАУРЫЗ – ДУМАН

Наурыз мерекесі – қаһарлы қыстан аман шығып, жүректерге нұр сыйлайтын жаңару мерекесі. Бұл ұрпақтар сабақтастығы мен бірлігі күні.

Сақтаған Бәйішұлы атындағы Ақтөбе облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы ұжымының ұйымдастыруымен Ұлыстың Ұлы күні – Наурыз мейрамына орай «НАУРЫЗ-ДУМАН» атты мерекелік шарасы өткізілді.

Шара барысында ұлтымыздың тамыры болып саналатын ұлттық құндылықтарымыз бен мәңгі өшпес салт-дәстүрлеріміз насихатталды. Ұлтты ұлттан ерекшелейтін ол оның тілі, діні және ғасырлардан жеткен рухани темірқазығы саналатын асыл қазынасы, яғни – салт-дәстүрі.

Кітапхана қызметкерлерінің қатысуымен бүгінгі таңда ұмыт болып бара жатқан «Бие қысырамас», «Құрсақшашу», «Ашамайға мінізу», «Абысын асы» салт-дәстүрлері көрсетіліп, әсем әндер шырқалып, ұлттық құндылықтарды дәріптейтін «Мың бір мақал» сайысы, ойындар ойнатылды. Сайысқа қатысқан жеңімпаздарға сыйлықтар берілді.

Мерекелік шараға «Қазақстандық салалық мәдениет, спорт, туризм және ақпарат қызметкерлерінің кәсіптік одағы» Қоғамдық бірлестігінің төрайымы Нәзира Табылдинова, кітапханамыздың ардақты ардагерлері Ба-

заргүл Қалекенова, Несібелі Жұмағұл, Рысты Мұханова, Зибә Кемелханова қатысып, жүрежарды тілектерін арнады.

Еліміз егемендігін алар кезеңдерде 90-шы жылдары республика кітапхана жұмысын оңтайландыруды жүргізіп, мемлекеттің экономикалық жүйесін қайта құруды жүргізген кезде, облыстық кітапхананың директоры қызметін атқарған кітапханамыздың ардақты ардагері Базаргүл Әлиқызы Қалекенова кітапхана тарихына, бөлімдердің қызметіне тоқталып, әдемі естеліктерімен бөлісті.

Қуаныш пен мейірімнің, бақ пен ырыстың, молшылық пен кеңдіктің белгісі болған Наурыз мерекесі құтты болсын! Әрбір шаңыраққа бақ-береке дарысын!

Марал ЖАЛҒАСҚЫЗЫ Сақтаған Бәйішұлы атындағы Ақтөбе облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының қызметкері

